

HET
NATIONALE
BALLET

FORSYTHE

NATIONALE OPERA & BALLET

NL|EN

FORSYTHE

INHOUD | CONTENTS

5	Voorwoord
8	Credits
12	Drie composities, talloze uitdagingen De balletten in <i>Forsythe</i>
14	Ballet tot op het bot ontleed Het grote belang van William Forsythe
15	<i>The Vertiginous Thrill of Exactitude</i>
18	<i>Pas/Parts 2018</i>
23	'Zelfs mijn teckels blaffen mee' Interview met componist Thom Willems
29	<i>Blake Works I</i>
31	Biografieën
40	Tableau Het Nationale Ballet
51	Het Nationale Ballet, Ted Brandsen
52	Het Balletorkest
55	Directie en artistieke staf Het Nationale Ballet

63	Preface
66	Credits
70	Three compositions, countless challenges The ballets in <i>Forsythe</i>
72	Ballet stripped to the bone The great significance of William Forsythe
73	<i>The Vertiginous Thrill of Exactitude</i>
76	<i>Pas/Parts 2018</i>
81	'Even my dachshunds bark along' Interview with composer Thom Willems
87	<i>Blake Works I</i>
89	Biographies
98	Tableau Dutch National Ballet
109	Dutch National Ballet, Ted Brandsen
110	Dutch Ballet Orchestra
113	Management and artistic staff Dutch National Ballet
118	Colofon / Colophon

Arianna Maldini - repetitie *Blake Works I*

HET KLASSIEKE BALLET OP ZIJN KOP

William Forsythe: een groot dansvernieuwer en een van de belangrijkste choreografen van deze tijd. Door het klassieke ballet helemaal uit elkaar te trekken en opnieuw in elkaar te zetten, gaf hij aan het einde van de vorige eeuw een compleet nieuwe invulling aan het bestaande dansvocabulaire. Dit maakt zijn werken ontzettend spannend; het tempo ligt vaak hoog en de dansers worden fysiek én mentaal uitgedaagd om tot het uiterste te gaan.

Onze band met William Forsythe gaat ver terug: Het Nationale Ballet danst zijn werk sinds 1989 en ook met zijn eigen gezelschap is Forsythe regelmatig in ons theater te gast geweest. In het kader van het Holland Festival, dat al vaker producties van de choreograaf uitbracht, presenteren we met *Forsythe* voor het eerst een programma met maar liefst drie van zijn werken: *The Vertiginous Thrill of Exactitude*, *Pas/Parts 2018* en de Nederlandse première van *Blake Works I*.

The Vertiginous Thrill of Exactitude is een van Forsythes bekendere oudere stukken, dat in de jaren negentig als een donderslag bij heldere hemel op het toneel verscheen – zó snel en zó virtuoos had het publiek dansers nog nooit zien bewegen. Ook de hoeveelheid klassieke balletpassen, binnen de korte tijd van het werk maakte – en maakt nog steeds – een enorme indruk.

Anders dan *Vertiginous*, dat op klassieke muziek is gezet, is *Pas/Parts 2018* een werk op elektronische muziek van de Nederlandse componist Thom Willems. Het stuk is een bewerking – uit 2018 – van de choreografie die Forsythe in 1999 voor het Ballet de l'Opéra national de Paris creëerde. Een mooie illustratie van Forsythes bijzondere werkwijze: de choreograaf blijft zichzelf constant uitdagen en vernieuwen, en past zijn stukken aan op de dansers die voor hem staan.

Ten slotte presenteren we vol trots *Blake Works I*, het achtste werk van Forsythe dat Het Nationale Ballet op het repertoire neemt en dat in Nederland nog niet eerder is vertoond. Toen ik in 2016 bij de wereldpremière in Parijs aanwezig was, kon ik alleen maar denken: ik wil dit ook dansen! Het stuk swingt de pan uit en is tegelijkertijd extreem klassiek ballet. Precies deze combinatie maakt Forsythes werk uniek.

In *Forsythe* brengen we vernieuwend en uitdagend ballet, dat aantrekkelijk is voor zowel liefhebbers van de klassieke techniek als liefhebbers van modernere stukken. Het is *the best of both worlds* – samengebracht door een groot kunstenaar.

Ik wens u veel plezier bij dit wervelende programma!

Ted Brandsen
Directeur Het Nationale Ballet

James Stout, Yuanyuan Zhang en Constantine Allen - *Pas/Parts* 2018 (2019)

THE VERTIGINOUS THRILL OF EXACTITUDE

Choreografie

William Forsythe

Muziek

Franz Schubert – Allegro vivace uit
Symfonie Nr. 9 in C-majeur

Decorontwerp

William Forsythe

Kostuumontwerp

Stephen Galloway

Lichtontwerp

William Forsythe

Instudering

José Carlos Blanco

Balletmeester

Larissa Lezhnina

Wereldpremière

20 januari 1996, Ballett Frankfurt,
Oper Frankfurt, Frankfurt

Première bij Het Nationale Ballet

31 augustus 2001, Nationale Opera &
Ballet, Amsterdam

Tijdsduur

circa 11 minuten

PAS/PARTS 2018

Choreografie

William Forsythe

Muziek

Thom Willems – *Pas/Parts* (op band)

Decorontwerp

William Forsythe

Kostuumontwerp

Stephen Galloway

Lichtontwerp

William Forsythe

Instudering

Amy Raymond

Balletmeesters

Guillaume Graffin

Judy Maelor Thomas

Wereldpremière *Pas/Parts*

31 maart 1999, Ballet de l'Opéra national
de Paris, Palais Garnier, Parijs

Wereldpremière *Pas/Parts 2018*

9 maart 2018, Boston Ballet,
Boston Opera House, Boston

Première *Pas/Parts 2018* bij

Het Nationale Ballet

14 juni 2019, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 36 minuten

BLAKE WORKS I

Choreografie

William Forsythe

Muziek

James Blake – *I Need A Forest Fire, Put
That Away And Talk To Me, The Colour in
Anything, I Hope My Life, Waves Know
Shores, Two Men Down* en *f.o.r.e.v.e.r.* van
het album *The Colour in Anything* (2016)*

Decorontwerp

William Forsythe

Kostuumontwerp

Dorothee Merg

William Forsythe

Lichtontwerp

Tanja Rühl

Geluidsontwerp

Niels Lanz

Instudering

Stefanie Arndt

Ayman Harper

José Carlos Blanco

Balletmeesters

Charlotte Chapellier

Guillaume Graffin

Sandrine Leroy

Wereldpremière

4 juli 2016, Ballet de l'Opéra national
de Paris, Palais Garnier, Parijs

Première bij Het Nationale Ballet

10 juni 2023, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 30 minuten

* *I Need A Forest Fire*: Written by Justin Deyarmond
Edison Vernon. Published by April Base Publishing.
Administered by Kobalt Music Publishing Ltd.
Overige tracks: (P) 2016 Polydor Ltd. (UK)

Muzikale begeleiding

Het Balletorkest

o.l.v. Matthew Rowe

Decors, belichting en geluid

De Techniek Nationale Opera & Ballet

Productieleiding

Anu Viheriäranta

Voorstellingsleiding

Kees Prince

Wolfgang Tietze

Eerste toneelmeester

Wim Kuijper

Eerste belichters

Michel van Reijn

Angela Leuthold

Licht supervisor

Wijnand van der Horst

Geluidstechnicus

Florian Jankowski

Vervaardiging kostuums

The Vertiginous Thrill of Exactitude

Kostuumafdeling Het Nationale Ballet

Vervaardiging kostuums

Pas/Parts 2018

Martine Douma en Kostuumafdeling
Het Nationale Ballet

Vervaardiging kostuums

Blake Works I

Kostuumafdeling Het Nationale Ballet
in samenwerking met Klaus Schreck

Assistent kostuumproductie

Michelle Cantwell

Eerste kleder

Andrei Brejs

Inleidingen

Lin van Ellinckhuijsen

Totale voorstellingsduur

circa één uur en vijftig minuten,
inclusief één pauze

Deze productie is onderdeel van het
Holland Festival 2023

De balletten in *Forsythe*

DRIE COMPOSITIES, TALLOZE UITDAGINGEN

Tijdens dit Forsythe-programma krijgt u als toeschouwer de unieke kans om drie duidelijke voorbeelden te zien van de manier waarop choreograaf William Forsythe, door de lens van diverse muzikale genres, de context van het klassieke balletidoom heeft hergedefinieerd.

Forsythe werkt al bijna veertig jaar samen met de Nederlandse componist Thom Willems, die ook de elektronische partituur voor *Pas/Parts 2018* schreef. Hun samenwerking is enorm vruchtbaar geweest en wordt binnen de balletwereld beschouwd als een partnerschap van historisch belang. Willems heeft met zijn compositorische vaardigheden het muzikale establishment altijd uitgedaagd en heeft op briljante wijze gedefinieerd hoe instrumentatie, melodie en harmonie in het tijdperk van de elektronische compositie kunnen worden begrepen. Met inmiddels ruim zestig composities voor Forsythe op zijn naam, zijn zijn compositiestrategieën een voorbode geweest van het werk van een groot aantal hedendaagse componisten van elektronische muziek, onder wie James Blake, van wie in dit programma ook muziek te horen is. Wat Willems en Blake als componisten onderscheidt, is dat hun compositorische wortels in hun klassieke muzikale opleiding liggen. Net als Forsythe onderzoeken zij hoe academische regels in een niet-traditionele omgeving kunnen worden toegepast. Waar Willems' akoestische toonladder vaak neigt naar het orkestrale of symfonische, heeft Blake zijn kwaliteiten vooral ingezet voor het schrijven van songs. Hoewel ze ieder een uniek akoestisch palet hebben, weten beide componisten hun eigenzinnige 'instrumentale' geluid te vatten in compacte structuren die hun oorsprong vinden in traditionele muzikale technieken.

De werken van Willems en Blake brengen in de repetitiestudio elk hun eigen uitdagingen met zich mee. Zo bevatten Willems' composities vaak onregelmatige, verstoorde maatsoorten, die hoge eisen stellen aan de dansers die zich de muziek eigen moeten maken. Tegelijkertijd maakte deze ritmische fragmentatie logische keuzes in bewegingsvocabulaire ingewikkeld voor Forsythe, omdat hij de fysieke logica van de traditionele balletbewegingen intact wilde houden (en deze altijd gekoppeld is aan een

William Forsythe

bepaalde ritmiek). Daardoor hebben de choreografische uitdagingen in Willems' muziek uiteindelijk tot het ontstaan van een geheel nieuw balletgenre geleid.

Blake Works I is weer een heel ander verhaal: James Blake, die opereert binnen het populaire muzikale idioom, gebruikt meestal de rechttoe rechtaan maatsoorten die kenmerkend zijn voor het popgenre. Maar binnen deze structuren creëert hij sterk gesyncopeerde, veelgelaagde ritmische omgevingen die je zou kunnen vergelijken met enkele van Tsjaikovski's meest indrukwekkende werken voor dans. In het geval van *Blake Works I* stelde deze compositorische omgeving Forsythe in staat om traditionele reeksen van balletlogica met elkaar te verbinden, maar wel op zo'n manier dat de toeschouwer een fris kader krijgt aangereikt om de gangbare samenhang van het balletvocabulaire te heroverwegen.

Forsythes choreografie *The Vertiginous Thrill of Exactitude*, op muziek van Franz Schubert, is inmiddels onderdeel van de canon van het hedendaagse klassieke ballet. Het werk is een onverbloemd eerbetoon aan de zwaarbevochten vaardigheden van de dansers, die naast hun overduidelijke technische beheersing in de loop der tijd ook een verfijnd oor voor orkestrale nuance hebben ontwikkeld. Schuberts stuwende muziek bood Forsythe en zijn dansers de gelegenheid om het genre van het negentiende-eeuwse dansdivertissement met veel enthousiasme onder de loep te nemen. De bijzondere ritmiek die Schuberts oeuvre kenmerkt, stelt echter bijna bovenmenselijke eisen aan de dansers. Hun vermogen om de stem van de choreografie te 'horen' – die met alarmerende snelheid van instrument naar instrument springt – is een van de grootste uitdagingen in dit werk. Het publiek en de dansers ervaren tegelijkertijd het precaire karakter van deze taak, en de uitgelatenheid die hier aan het einde van het ballet uit voortvloeit, is een bevestiging van de bruisende saamhorigheid die tijdens een live-uitvoering kan ontstaan.

Nathaniel Miller

Het grote belang van William Forsythe

BALLET TOT OP HET BOT ONTLEED

William Forsythe geldt als de meest radicale en invloedrijke dansvernieuwer van de afgelopen vijftig jaar. Het Nationale Ballet heeft inmiddels zeven van zijn baanbrekende balletchoreografieën op het repertoire en brengt in *Forsythe een ode aan de Amerikaanse meesterchoreograaf. Met daarin ook de Nederlandse première van nummer acht: *Blake Works I*.*

Zijn 'artistieke vader'. Zo zag William Forsythe (New York, 1949) de Russisch-Amerikaanse choreograaf George Balanchine (1904-1983), die hem als grootste vernieuwer van de balletkunst voorging. Toeval of niet: in het jaar waarin Balanchine overleed – 1983 – danste Ballett Frankfurt voor het eerst een choreografie van Forsythe. De titel, *Gänge – ein Stück über Ballett*, zou al gauw veelzeggend blijken te zijn. Forsythe zou zijn 'moedertaal' tot op de laatste komma en punt analyseren. Net als Balanchine vóór hem, zou hij de academische dans ingrijpend hervormen en verrijken. Maar wel op een totaal andere manier.

Lospeuteren en opschudden

Balanchines bijdrage was enorm: hij ontdeed het ballet van zijn verhalende karakter en voegde er een frisse vitaliteit en enorme dynamiek, swing en scherpte aan toe. Hij bleef daarbij echter wel trouw aan de structuur en regels van de klassieke dans zoals die al aan het hof van Lodewijk XIV werden vastgelegd.

Forsythe daarentegen stelde nadrukkelijk wél vragen bij de 'balletwetten'. Stelselmatig begon hij de sterke nadruk op frontale presentatie, symmetrie en de vastgeroeste logica van de balletzinsbouw los te peuteren en op te schudden. Hij legde het onderliggende systeem van de academische dans bloot en demonteerde het tot op het bot, inclusief de relatie met de toeschouwer.

Euforisch

Wie in het Holland Festival van 1987 zijn *Artifact* zag – waarmee hij in 1984 internationaal doorbrak – herinnert zich ongetwijfeld de euforische stemming die tijdens de pauzes in de foyers van Nationale Opera & Ballet heerste. Forsythe had het traditionele ballet

Artifact door Het Nationale Ballet (Rachel Beaujean, Jeanette Vondersaar, Pierre Paradis, Coleen Davis en Alan Land, 1991)

zelfverzekerd het domein van de hedendaagse kunst binnengeleid. De klassieke belijning werd grillig, balansen hingen extreem uit het lood, armen en benen rekten naar de maximale extensie, geijkte passencombinaties werden met nieuwe compositiestrategieën opengebrouwen en opnieuw samengesteld, al dan niet volgens algoritmische rekenmodellen of filosofische traktaten.

Topgezelschappen

In de jaren na *Artifact* creëerde Forsythe baanbrekende balletchoreografieën voor Ballett Frankfurt, waar hij twintig jaar lang artistiek directeur was. Terwijl topgezelschappen over de hele wereld zijn succeswerken bleven uitvoeren, verschoof de focus in de werken die Forsythe voor zijn eigen gezelschap maakte gaandeweg naar een meer hybride vorm van danstheater. Veel van deze unieke experimenten waren volledig gebaseerd op de artiesten op wie ze zijn gecreëerd en deze zijn later dan ook niet opnieuw uitgevoerd door andere gezelschappen.

Terug naar het ballet

Na de opheffing van Ballett Frankfurt zette Forsythe zijn experimenten voort bij The Forsythe Company, een kleiner ensemble dat Forsythe van 2005 tot en met 2015 leidde. Sindsdien is zijn fascinatie voor het klassieke ballet opnieuw opgebloeid. Als freelance choreograaf creëerde hij de afgelopen jaren nieuwe balletten voor onder meer het Ballet de l'Opéra national de Paris (waaronder *Blake Works I*, dat in *Forsythe* zijn Nederlandse première beleefte), English National Ballet, Boston Ballet en het Balletto del Teatro alla Scala in Milaan. De Amerikaanse 'wonderboy' mag dan inmiddels 73 zijn, met zijn creaties blijft hij dansers uitdagen, toeschouwers verbluffen en nieuwe generaties choreografen inspireren.

Astrid van Leeuwen

THE VERTIGINOUS THRILL OF EXACTITUDE

The Vertiginous Thrill of Exactitude, gezet op het slotdeel van Franz Schuberts *Negende Symfonie*, stelt alle traditionele elementen van de klassieke dans tentoon: tutu's, spitzen, virtuositeit, lyriek en een beminlijk vertoon van formele omgangsvormen tussen de seksen. De pas de cinq (drie vrouwen, twee mannen), die oorspronkelijk het laatste deel van Forsythes avondvullende *Six Counter Points* vormde, bevat een adembenemende showcase van de klassieke ballettechniek, ter illustratie van de manier waarop Forsythe het balletvocabulaire als onderdeel van een reeks choreografische mogelijkheden ziet – hier gedistilleerd tot zijn meest pure en briljante vorm. *The Vertiginous Thrill of Exactitude* is een liefdevol eerbetoon aan zowel Marius Petipa als aan George Balanchine in de hoofse partnering-conventies, compositie-structuur (solovariaties binnen de pas de deux, een pas de trois en ensemble-delen) en het snelle, precieze allegrowerk. Maar desalniettemin is het ballet volledig van deze tijd, in zijn openlijke viering van het vermogen van de dansers om van technische moeilijkheden een triomf van fysiek meesterschap te maken, en in zijn zelfbewuste belichaming van een lange danstraditie.

Roslyn Sulcas

“Het is een droom om met William Forsythe te mogen werken en *The Vertiginous Thrill of Exactitude* te mogen dansen. Het speciale aan de choreografie is dat het eigenlijk zowel klassiek als modern ballet is: je doet heel technische en strakke bewegingen op spitzten, terwijl je bovenlichaam en armen juist relatief vrij zijn. Het stuk gaat daarom voor mij over de puurheid van dans: het laat precies zien waartoe een menselijk lichaam allemaal in staat is.”

—
Anna Ol (eerste solist)

“Toen ik op mijn zeventiende net bij het Marijinski Ballet zat, mocht ik bij een repetitie van *Vertiginous* zijn. Ik kon alleen maar denken: ik hoop dat ik dit ballet nóóit hoef te dansen, zo moeilijk zag het eruit! Nu kan ik juist niet wachten; het stuk is super uitdagend en muzikaal, en moedigt je aan om tot het uiterste te gaan – op elk moment en in elke beweging. Dat ik er nu niet meer bang voor ben, doet me beseffen dat ik de afgelopen zes jaar echt gegroeid ben als danser. *Vertiginous* wordt voor mij daarom heel bijzonder!”

—
Victor Caixeta (eerste solist)

Victor Caixeta - repetitie *The Vertiginous Thrill of Exactitude*

PAS/PARTS 2018

Pas/Parts 2018 is het eerste van de twee balletten in dit Forsythe-programma die oorspronkelijk voor het Ballet de l'Opéra national de Paris zijn gecreëerd. Niet helemaal zeker over het werk na de eerste uitvoeringen in 1999, schoof William Forsythe het ballet gedurende zeventien jaar terzijde, om het ballet in 2016 nieuw leven in te blazen in een sterk gewijzigde versie voor het San Francisco Ballet. Ook daarna was hij ervan overtuigd dat de gecompliceerde partituur nog altijd choreografische aanpassingen behoefde en daarom maakte hij in 2018 deze bewerking voor het Boston Ballet.

Pas/Parts 2018 is episodisch van opzet, waarbij de negentien scènes elkaar met telkens een abrupte onderbreking ertussen opvolgen. Wat het werk choreografisch bindt, zijn de thematische draden die door de verschillende dramatische muzikale episodes lopen – waarvan de meest herkenbare de pulserende maar statische groepstaferelen van zeer formele aard zijn. Hoewel deze tableaux weinig ruimtelijke herschikking kennen, geeft de contrapuntische dichtheid van de armbewegingen de structuur een barokke uitstraling. Die reflectie op een hoofse, statige manier van optreden enerzijds, en de soms roekeloze, impulsieve choreografische reacties op Thom Willems' koelbloedig chaotische partituur anderzijds verleent het werk een onvoorspelbare, maar uitgesproken historische sfeer.

Young Gyu Choi en Nathan Brhane - *Pas/Parts* 2018 (2019)

Anna Tsygankova: "Het vergt een absolute 'mind concentration' om deze choreografie in je lichaam te krijgen. Alleen al het aanleren van de passen was een ware tour de force: er kwam tijdens de eerste repetities zó veel informatie op ons af en daarbij heeft Forsythe zó'n totaal eigen, speciale bewegingsstijl. Heb je dat alles eenmaal onder de knie, dan moet je de juiste frasering van de passen in de muziek zien te vinden. Terwijl die muziek – of beter soundscape – voor mij aanvankelijk een totaal 'alien' wereld was. Hoe moest ik ritme en timing in deze muziek vinden? Maar hoe meer ik ernaar luisterde, hoe meer plezier ik erin kreeg."

Young Gyu Choi: "Forsythes choreografieën zijn muzikaal gezien altijd uitdagend. Daarnaast heb je een ijzersterke, zuivere techniek nodig om *Pas/Parts* te dansen, alleen moet je binnen die techniek vrij kunnen zijn. Dat is precies ook wat het zo lastig maakt: je moet tegelijkertijd héél vrij én héél precies zijn."

Anna: "Toen we de details van de choreografie en de frasering in de muziek eenmaal meester waren, gaven de repetitoren dat ook aan: dat we de vrijheid moesten nemen om het ballet met onze eigen persoonlijkheid in te vullen. Je moet de grote concentratie die dit werk vraagt op het toneel daarom ook los durven laten, waardoor je in een soort meditatieve trance komt. Lukt dat, dan wordt de complexe choreografie *absolute fun*. Young en ik hebben ieder een heel eigen rol in het ballet, maar ik zou álle rollen wel willen dansen. Ook de jongenssolo's zijn zó cool."

Young: "Ik houd het liever bij mijn eigen solo. Ik houd echt van deze rol en nu we het ballet opnieuw uitvoeren, kan ik deze met nog meer *schwung* dansen."

—
Eerste solisten Anna Tsygankova en Young Gyu Choi over *Pas/Parts* 2018

Interview met componist Thom Willems

'ZELFS MIJN TECKELS BLAFFEN MEE'

Dertig jaar lang werkte componist Thom Willems samen met William Forsythe. In die periode schreef hij ruim zestig werken voor de choreograaf. Het geheim achter hun samenwerking was, zegt Willems, wederzijds respect en begrip: "We wisten altijd oplossingen voor elkaars ideeën te vinden." Voor *Pas/Parts*, een van de drie balletten in dit Forsythe-programma, haalde Willems alles uit de kast. "Ik wilde twintig volstrekt nieuwe 'muzieken' maken. Zodra een van de delen enige referentie had tot wat we al kenden, gooide ik het er meteen uit."

Gänge. Dat was, in 1983, het eerste, revolutionaire werk van William Forsythe dat Thom Willems bij Nederlands Dans Theater zag. Willems: "Hier was duidelijk iemand aan het werk die met een ongelooflijke lef grenzen te lijf durfde te gaan en nieuwe maatstaven durfde neer te zetten. Wat hij deed was ongezien. Spectaculair om naar te kijken. Dus ik dacht meteen: dát is een interessante man!"

Willems (1955, Arnhem) studeerde op dat moment nog aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, compositie bij Louis Andriessen en elektronische muziek bij Jan Boerman en Dick Raaijmakers, de Nederlandse pioniers op dit gebied. "Elektronische muziek zoals we die nu kennen, bestond toen eigenlijk nog niet. Er waren nog geen computers, nog geen synthesizers. À la Jan Boerman zat ik vooral tapejes te knippen en te vermenigvuldigen. Met gebruik van de meest uiteenlopende materialen creëerden we klanken – ritme was nog veel minder aan de orde – en dat lag mij goed. Beter dan nootjes schrijven."

Diep onder de indruk van *Gänge* stapte Willems op Forsythe af en die reageerde 'heel ontvankelijk'. "We zijn samen de studio ingedoken en na afloop zei hij: bij een volgende opdracht zal ik kijken waar ik plek voor je heb." Niet veel later werd Forsythe benoemd tot artistiek leider van Ballett Frankfurt en kort daarop had Willems zijn eerste opdracht te pakken. "We moesten in drie maanden een productie uit de grond stampen, *LDC*. Nu zou ik het niet meer durven, maar toen had ik het lef om meteen 'ja' te zeggen."

'Je kon nooit lui zijn'

Na ruim zestig composities voor Forsythe te hebben geschreven, noemt Willems 'het

Thom Willems

jezelf continu moeten vernieuwen' als de grootste uitdaging van hun meer dan dertig jaar lange samenwerking. "Vooral in de jaren negentig ging het in rap tempo, het was in die tijd première na première na première. Behoorlijk slopend dus, want je moest jezelf steeds veranderen, verbeteren, verslechteren, of wat dan ook. Anders hadden we het nooit zo lang met elkaar uitgehouden. Elke keer moest er weer een nieuwe constellatie of een nieuw concept bedacht worden. Nu eens ritmisch, dan weer alleen klank, dan weer bijna stilte. Dat maakte de samenwerking ook zo stimulerend. Je kon nooit lui zijn!"

Ook de manier waarop de creaties tot stand kwamen, varieerde voortdurend. Nu eens was er eerst dans, dan weer eerst muziek, en vaak ook ontstonden de twee min of meer tegelijk. "Bij *The Second Detail*, bijvoorbeeld, was Bill (William – red.) in Toronto aan het werk en zat ik in Frankfurt in de muziekstudio, en elke avond ging er een bandje met Lufthansa mee, dat dan werd opgepikt door iemand van The National Ballet of Canada. En altijd als ik iets geleverd had, was er meteen contact en dan zei Bill: 'Denk hier eens aan, of doe meer van dit', of 'geweldig, ga hiermee door', of 'mag ik hier meer van?'"

Veel gediscussieerd werd er, voorafgaand aan een nieuwe creatie, niet. "Bill liet mij dingen zien waar hij mee bezig was, ik liet hem dingen horen. Het waren zeker geen eindeloze conceptuele gesprekken. Vaak spraken we elkaar alleen even in de keuken, tijdens het eten, en dan werden in één avond de hoofdlijnen voor een nieuw werk neergezet. De een zei dit, de ander dat. Zo vulden we elkaar aan en groeiden ideeën en concepten, en dat ging altijd uitgesproken makkelijk." En met groot wederzijds respect en begrip. "We wisten altijd oplossingen voor elkaars ideeën te vinden. Ik voor zijn choreografie, hij voor mijn muziek. De hersens gingen aan de slag. Als ik met andere choreografen werkte, moest ik meer uitleggen, maar bij hem waren lange discussies overbodig. Je ziet waar iemand mee bezig is en dat probeer je te begrijpen, en dat zet je dan om in muziek, of in dans."

Yuanyuan Zhang en James Stout - *Pas/Parts* 2018 (2019)

In de oppositie

Pas/Parts was de tweede grote opdracht die Forsythe en Willems van het prestigieuze Ballet de l'Opéra national de Paris kregen. "Twaalf jaar eerder, in 1987, hadden we *In the Middle, Somewhat Elevated* voor het gezelschap gemaakt. Dat stuk begint met een harde knal – *doink* – en daarna heeft de muziek 28 minuten lang hetzelfde hoge tempo: *shhh shhh sjuu, shhh shhh sjuu, shhh shhh sjuu*. Het is het tempo van echt flink doorstappen, net zoals bij veel tempi in Stravinsky's balletten. Maar als componist probeer je natuurlijk steeds opposities van jezelf te vinden, dus toen de opdracht voor *Pas/Parts* kwam, dacht ik: laat ik nu eens proberen om twintig of dertig 'muzieken' van elk één à twee minuten lang te maken, die behalve heel verschillend ook alle volkomen buitengewoon zijn. Dat werd mijn opgave, dus als een stuk ook maar enige referentie had tot wat we al kenden, gooide ik het er meteen uit. Daarom is *Pas/Parts* muzikaal gezien dus nogal 'eigen(en)aardig', omdat het uit dat idee voortkomt: 'Komt het bekend voor? Eruit, niet doen! Hoe het hoort, hoort niet!'" Een tweede inspiratiebron voor *Pas/Parts* vormde de opkomst van de grote, wereldwijd bekende dj's, eind jaren negentig. "Die dj's kunnen één ding en dat is een sample van iemand anders jatten en dat eindeloos herhalen en het geheel, voor een pillen slikkend publiek, tot een extase brengen. Van extase naar extase naar extase. Dus mijn gedachte was: ik ga ook werken met samples en ik ga die ook compleet in de herhaling zetten, maar nu eens kijken of we er meer mee kunnen dan alleen extases bouwen."

Ongehoorde muziek

Alles bij elkaar genomen leidde dat, aldus Willems, tot de meest curieuze oplossingen. "En ja, dat bracht natuurlijk een zekere opwinding teweeg. Zelfs mijn teckels – Blinkie Palermo en Puzzel van Ravensburg – blaffen op een gegeven moment mee. Maar er is een sectie waar ik persoonlijk vooral op gesteld ben en die bestaat alleen maar uit superlage klanken. Het was ongehoorde muziek, zeker voor een huis als de Parijse Opéra. En als kers op de taart eindigt *Pas/Parts* dan toch met bekende muziek, namelijk een cha cha cha. Zodat we toch nog op veilige bodem landen en iedereen opgelucht kan ademhalen: 'Ha, we herkennen iets!'"

Zodra hij de verzameling 'muzieken' klaar had, reisde hij naar Parijs, waar Forsythe al met de dansers aan het werk was. "We hebben toen ter plekke de orde van de fragmenten bepaald en het stuk in elkaar gezet. Vanuit de dans en de muziek ga je op zoek naar oplossingen en naar een dramaturgie die werkt: wat is de structuur van het stuk, wat is het verloop, en hoe loopt het af, op een manier dat het ook daadwerkelijk zin heeft." De magie van *Pas/Parts* schuilt voor Willems in de verrassing, zowel muzikaal als choreografisch gezien. "Bill heeft mij bij een aantal secties blij verrast."

Tot hier en niet verder

Pas/Parts was in 1999 de voorlopig laatste grote klassieke productie die Forsythe maakte.

Artur Shesterikov, James Stout en Jared Wright - *The Second Detail* (2012)

Daarna legde hij zich toe op experimentele, theatrale werken, zeker nadat hij in 2005 The Forsythe Company startte. Dat had ook gevolgen voor Willems' betrokkenheid. "Bill ging een andere richting op en dan kom je ook tot andere muzikale oplossingen. Om de kosten van een muziekstudio uit te sparen, begon ik bovendien meer ter plekke te creëren en zelf live te spelen, in de studio met de dansers, met een batterij synthesizers om me heen. Dat vond ik geweldig. Als er iets is wat ik leuk vind, dan is het wel improviseren, en met die avontuurlijke groep dansers kon dat natuurlijk uitstekend."

In 2015 hield The Forsythe Company op te bestaan. "Bill is andere wegen ingeslagen, ik ben andere wegen ingeslagen. Het was klaar. Na jaren alleen maar werken en op reis zijn, had ik ook echt een pauze nodig. Daarbij: wat moet je na zestig, zeventig balletten nu nog eens verzinnen? Welke maatstaven kun je nog verzetten, welke taboes moet je nog doorbreken? Wanneer je iets – zoals de samenwerking met Bill – begint, is het ingewikkeld, dan ga je ontwikkelen en na dertig jaar is alles wel uitgewikkeld."

Ravels *Boléro*

Inmiddels werkt Willems aan zijn eerste opera, handelend over de schilderkunst, die hij in opdracht van een beeldend kunstenaar uit Berlijn componeert. "Dat wordt het volgende grote ding, en voorlopig vraagt die opdracht al mijn aandacht. Ik weet nog niet wanneer de première zal zijn, maar het werk heeft al wel een, vind ik zelf, erg mooie titel: *Het gewicht van licht*."

Wat hij de laatste jaren ook doet, is opnieuw muziek studeren. "Ik heb daar dertig jaar lang geen tijd voor gehad, maar tijdens de coronaperiode ben ik bijvoorbeeld helemaal in (Maurice – red.) Ravel gedoken, en dat was voor mij een enorme openbaring. Natuurlijk kende ik Ravel, maar terugkijkend kende ik zijn muziek oppervlakkig. Nu heb ik mijzelf twee jaar lang kunnen opladen en amuseren met zijn partituren, zijn ideeën en met analyses van zijn werk door anderen. Door Ravel heb ik *l'objet juste* (de onaantastbaarheid van de melodie – red.) beter leren begrijpen."

Bevlogen vertelt hij over een idee dat hij de laatste tijd tegenover iedereen die het maar wil horen, ventileert: "Ravels *Boléro* was de eerste conceptuele compositie in de muziekgeschiedenis en iedereen kent het, zeven miljard mensen kunnen het stuk mee-neuriën. Op 22 november 2028 is het honderd jaar geleden dat de *Boléro* in première ging en hoe terecht zou het zijn als dit 'internationale volkslied' die dag in elke concertzaal, in elk operahuis en bij elk balletgezelschap zou worden uitgevoerd? Als een hommage aan de mensheid én omdat het natuurlijk sublieme muziek is. Niemand kan muzikaal beter 'kleuren' dan Ravel dat kon."

Astrid van Leeuwen

Olga Smirnova - repetitie *Blake Works I*

BLAKE WORKS I

Blake Works I, in 2016 gecreëerd voor het Ballet de l'Opéra national de Paris, was het eerste klassieke werk dat William Forsythe maakte na een pauze van het balletgenre van meer dan zeventien jaar. Het werk komt overeen met *The Vertiginous Thrill of Exactitude* in die zin dat het een onmiskenbare historische benadering van het genre kent, in tegenstelling tot de analytische benadering die Forsythe in het merendeel van zijn balletgeoriënteerde oeuvre hanteert. *Blake Works I* ademt Forsythes genegenheid voor de taal van het ballet, en laat zelfs enkele iconische fragmenten herleven uit werken van de grote meesters van het genre die hem tijdens zijn vormingsjaren diep hebben beïnvloed. De choreografie is geworteld in de Franse school en bevat dan ook veel van de veeleisende details van die specifieke stijl.

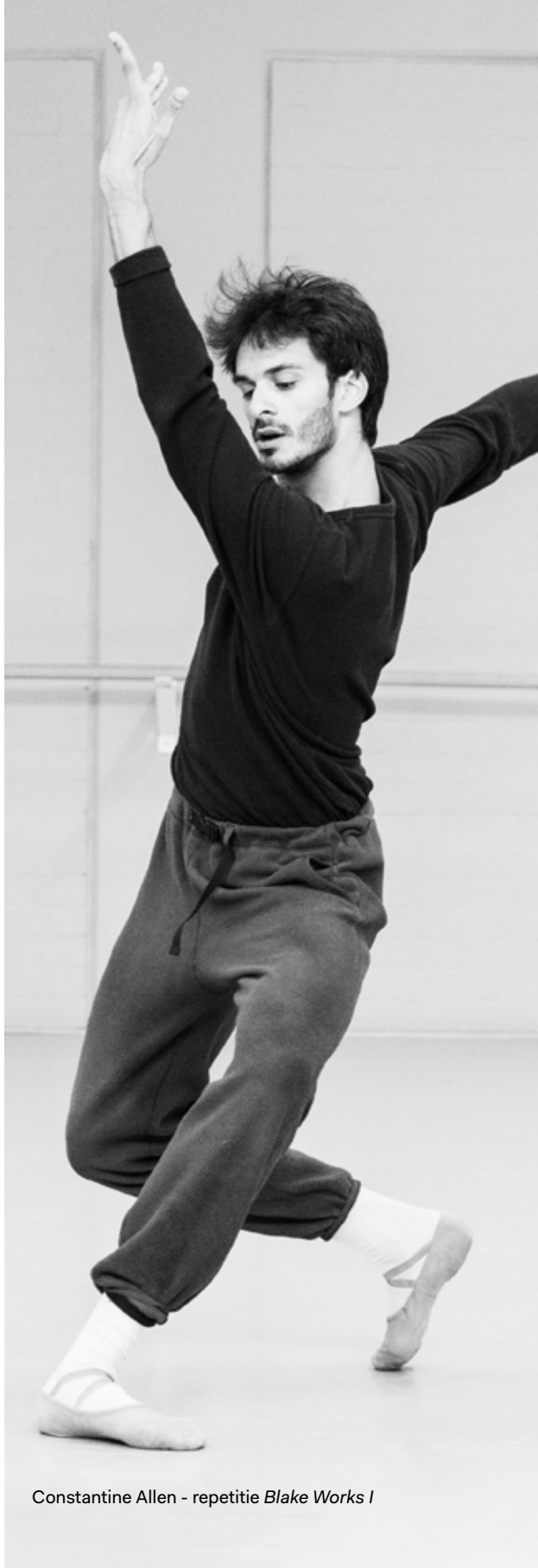
“De repetities voor *Blake Works I* waren vanaf moment één al een feest! Vaak dansen we op klassieke muziek, dus deze swingende popmuziek is een welkome afwisseling. Ook is het interessant om te ontdekken hoe Forsythe experimenteert met de grenzen van het ballet. Al zijn bewegingen lijken een bepaalde limiet op te zoeken, om daar dan nog voorbij te gaan. Toch blijven ze wel organisch: voor je lichaam voelen ze heel logisch aan. Om in de voetsporen van de Parijse dansers te mogen treden, is heel bijzonder – zeker omdat we tegelijkertijd ook nog een stukje van onze eigen persoonlijkheid aan de choreografie mee mogen geven. Dat voelt echt als een eer!”

—
Elisabeth Tonev (grand sujet)

"*Blake Works I* is een en al plezier – maar je moet wel goed blijven opletten! Veel passen lijken op elkaar, maar zijn toch nét even anders: hetzelfde been met een andere arm of twee keer links en dan één keer rechts. Ook zijn ze meer op woorden choreografeerd dan op tellen; je moet dus goed luisteren naar de zang en kunt niet blindelings op een eenvoudige vierkwartsmaat vertrouwen. Wel kun je hierdoor spelen met de dynamiek van je bewegingen, waardoor je – binnen bepaalde grenzen – de vrijheid hebt voor je eigen interpretatie. *Blake Works I* is een hersenkraker, maar wel een heel leuke!"

–
Jan Spunda (grand sujet)

Constantine Allen - repetitie *Blake Works I*

BIOGRAFIEËN

WILLIAM FORSYTHE

Choreografie

William Forsythe (1949, New York) is al meer dan vijftig jaar actief als choreograaf. Hij groeide op in New York en volgde zijn dansopleiding in Florida. Na eerst in Chicago bij het Joffrey Ballet te hebben gedanst, stapte hij later over naar het Stuttgarter Ballett, waar hij in 1976 huischoreograaf werd. In 1984 werd hij directeur van Ballett Frankfurt, waar hij baanbrekende choreografieën maakte als *Artifact*, *Impressing the Czar*, *The Loss of Small Detail* en *Decreation*. Na de opheffing van Ballett Frankfurt in 2004 richtte Forsythe een nieuw, meer onafhankelijk ensemble op: The Forsythe Company, dat hij van 2005 tot 2015 leidde. Voor dit gezelschap creëerde hij onder andere *Three Atmospheric Studies*, *Heterotopia*, *I don't believe in outer space* en *Sider*.

Meer recentelijk maakte Forsythe werken voor het Ballet de l'Opéra national de Paris, English National Ballet, Boston Ballet en Sadler's Wells Theatre (Londen), evenals *The Barre Project (Blake Works II)* voor het digitale toneel en zijn nieuwste creatie *Blake Works V (2023)* voor Teatro alla Scala in Milaan. Forsythes interesse in de fundamentele principes van organisatie van choreografie hebben hem geïnspireerd tot de productie van een breed scala aan projecten, waaronder installaties, films en educatieprojecten op basis van digitale technologieën.

Zijn werk voor het podium staat op het repertoire van ensembles wereldwijd en zijn installaties (*Choreographic Objects*) worden internationaal gepresenteerd op tentoonstellingen en in musea.

Forsythes werk is vanaf de jaren tachtig regelmatig te zien geweest tijdens het Holland Festival. In 2010 werd zijn *Angoloscuro* tijdens het festival uitgevoerd, in 2011 maakten zijn choreografieën *The Second Detail* en *Steptext* deel uit van het Holland Festival-programma *Bill & Mr. B* van Het Nationale Ballet en in 2012 was zijn choreografische installatie *City of Abstracts* te zien op het Centraal Station en in de Openbare Bibliotheek van Amsterdam. In 2014 keerde Forsythe terug met zijn eigen The Forsythe Company voor de Nederlandse première van *The Returns* en in 2019 danste Het Nationale Ballet voor het eerst zijn choreografie *Pas/Parts 2018*.

Tijdens *Forsythe*, tevens in het kader van het Holland Festival, presenteert Het Nationale Ballet de Nederlandse première van *Blake Works I*, het achtste werk van de choreograaf dat Het Nationale Ballet op het repertoire neemt.

FRANZ SCHUBERT

Muziek *The Vertiginous Thrill of Exactitude*

Franz Schubert (1797-1828) was een Oostenrijkse componist uit de laat-klassieke en vroeg-romantische periode. Ondanks zijn korte leven liet Schubert een omvangrijk oeuvre na, waaronder meer dan zeshonderd wereldlijke vocale werken, zeven complete symfonieën, opera's, toneelmuziek en een grote hoeveelheid piano- en kamermuziek.

Schubert toonde al op jonge leeftijd een ongevoerd muzikaal talent. Zijn vader gaf hem zijn eerste vioollessen en zijn oudere broer gaf hem pianoles, maar Schubert overtrof al snel hun vaardigheden. In 1821 werd Schubert als uitvoerend lid toegelaten tot het Gesellschaft der Musikfreunde, waarna zijn bekendheid onder de Weense burgerij groeide. In maart 1828 gaf hij een concert met zijn eigen werken, de enige keer in zijn carrière dat hij dat deed. Hij stierf acht maanden later, op 31-jarige leeftijd.

De waardering voor Schuberts muziek bleef tijdens zijn leven beperkt tot een relatief kleine kring van bewonderaars in Wenen, maar nam in de decennia na zijn dood sterk toe. Tegenwoordig wordt Schubert gerekend tot de grootste componisten in de geschiedenis van de westerse muziek.

STEPHEN GALLOWAY

Kostuumontwerp *The Vertiginous Thrill of Exactitude* en *Pas/Parts 2018*

Stephen Galloway begon op dertienjarige leeftijd aan zijn balletopleiding en verliet de Verenigde Staten op zijn zeventiende om zich aan te sluiten bij Ballett Frankfurt. De 25 jaar die Galloway hier met William Forsythe – de toenmalig directeur van het gezelschap – doorbracht, openden veel nieuwe deuren voor hem. Forsythe merkte op dat Galloway, die al van jongs af aan een passie voor mode had, wist hoe hij comfortabele kostuums moest ontwerpen. Aangespoord door Forsythe zette Galloway zijn liefde voor mode in om zich, naast zijn danscarrière, verder te ontwikkelen als kostuumontwerper. Hij maakte ontwerpen voor onder andere het Marijinski Ballet, American Ballet Theatre, Ballet de l'Opéra national de Paris, Teatro alla Scala en Ballett Frankfurt, waar Galloway van 2000 tot de opheffing van het gezelschap in 2004 als Hoofd Kostuums werkte.

Tijdens zijn carrière als danser en kostuumontwerper bij Ballett Frankfurt werkte hij tevens samen met ontwerpers als Gianni Versace, Yves Saint Laurent, Gucci en Issey Miyake. Ook toerde Galloway tien jaar lang mee met The Rolling Stones als 'Creative Movement Director', waarbij hij vooral betrokken was bij het choreograferen van de bewegingen van zanger Mick Jagger.

JOSÉ CARLOS BLANCO
Instudering *The Vertiginous Thrill of Exactitude* en *Blake Works I*

José Carlos Blanco volgde zijn dansopleiding bij het Centro de Danza Víctor Ullate. Op zestienjarige leeftijd trad hij toe tot het Víctor Ullate Ballet, waar hij op twintigjarige leeftijd werd bevorderd tot eerste solist. In 2001 maakte hij de overstap naar Compañía Nacional de Danza in Madrid onder leiding van Nacho Duato. Hier werkte hij met gerenommeerde choreografen als Jirí Kylián, Ohad Naharin, Jacopo Godani en Nacho Duato. Later trad Blanco in de functie van repetitor toe tot het juniorensemble van het gezelschap, en vervolgens tot het hoofdgezelschap, dat toen inmiddels onder leiding van José Carlos Martínez stond.

Tegenwoordig is Blanco artistiek coördinator van het 'Somos Arte'-gala in Valencia en is hij internationaal actief als freelance docent. Daarnaast werkt hij sinds 2017 als assistent van Juanjo Arqués en is hij de repetitie-assistent van Nacho Duato. Sinds 2022 studeert Blanco tevens werken van William Forsythe in.

THOM WILLEMS
Muziek *Pas/Parts 2018*

De Nederlandse componist Thom Willems (1955, Arnhem) studeerde compositie en elektronische muziek aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. In totaal creëerde hij meer dan zestig partituren in samenwerking met William Forsythe, die begon toen de choreograaf in 1984 directeur werd van het Ballett Frankfurt. Willems' partituren worden gekenmerkt door subtiele soundscapes, indringende ritmes en stedelijke geluiden, die een intrinsiek onderdeel vormen van de architectuur van de balletten.

In 1987 behaalde Willems internationaal succes met de muziek voor Forsythes *In the Middle*, *Somewhat Elevated*, gecreëerd in opdracht van danslegende Rudolf Nureyev voor het Ballet de l'Opéra national de Paris. Tot op heden hebben 66 gezelschappen in 25 landen Forsythe/Willems-balletten uitgevoerd, waaronder het Bolsjoj Ballet, New York City Ballet, Teatro alla Scala en The Royal Ballet.

Willems' samenwerkingen met Forsythe omvatten onder meer *Limb's Theorem*, *The Second Detail*, *The Loss of Small Detail*, *Herman Schmerman*, *Of Any If And*, *Eidos/Telos*, *Pas/Parts* en *One Flat Thing, reproduced*. Daarnaast creëerde Willems balletpartituren voor televisie, film, kunstinstallaties en voor andere choreografen. Ook door modeontwerpers werd zijn muziek gebruikt.

AMY RAYMOND
Instudering *Pas/Parts 2018*

Amy Raymond danste als tweede solist bij Het Nationale Ballet en was daarna verbonden aan William Forsythes Ballett Frankfurt. De afgelopen twintig jaar werkt ze als freelance choreograaf, improvisatiedocent en balletdocent, en studeert ze werken van Forsythe in.

Raymond heeft bij een groot aantal professionele dansgezelschappen en -scholen gewerkt, uit zowel de klassieke als de moderne danswereld. Deze instellingen omvatten onder andere The Forsythe Company, Ballet de l'Opéra national de Paris, San Francisco Ballet, Tanztheater Wuppertal Pina Bausch, GöteborgsOperans Danskompani, English National Ballet, Nederlands Dans Theater, Het Nationale Ballet, de Nationale Ballet-academie en Codarts Rotterdam.

De afgelopen vijftien jaar heeft Raymond gestudeerd bij martial arts meester Akira Hino en heeft ze zijn unieke diepgaande kennis van het lichaam geïntegreerd in alle aspecten van haar werk.

JAMES BLAKE
Muziek *Blake Works I*

De Britse James Blake is een bekroonde singer-songwriter, multi-instrumentalist en producent van elektronische muziek. Blake produceert muziek binnen diverse genres, waaronder electronic, R&B, post-dubstep, pop en experimental. In 2009 verscheen zijn eerste plaat, waarmee hij een BBC Radio 1 'favourite' werd. Een jaar later bracht hij drie succesvolle EP's uit – zijn debuut-EP *The Bells Sketch*, gevolgd door *CMYK* en *Klavierwerke* – en in 2011 werd hij door critici geprezen vanwege zijn debuutalbum *James Blake*. In 2013 ontving Blake de Mercury Prize voor zijn album *Overgrown*, waarmee hij tevens internationale bekendheid verwierf. Ook zijn derde en vierde album – *The Colour in Anything* en *Assume Form* – werden enorm positief ontvangen, waarbij het laatste hem een eenentwintigste plaats opleverde in de US Billboard 200.

James Blake werkte samen met een groot aantal beroemde artiesten, waaronder Bon Iver, Kendrick Lamar, Beyoncé, Travis Scott en André 3000. Behalve de Mercury Prize, won hij in 2014 de Grammy Award voor Best New Artist. In totaal werd hij vijf keer genomineerd voor een Grammy Award en drie keer – in 2011, 2012 en 2014 – voor een Brit Award.

DOROTHEE MERG

Kostuumontwerp *Blake Works I*

Dorothee Merg werd geboren in Frankfurt, Duitsland. In 1985 begon ze haar kleermakersopleiding, en na het succesvol afronden van haar stage in 1988 startte ze haar carrière met opdrachten voor film en televisie. Al snel daarna, in 1989, kwam Merg in dienst bij het Ballett Frankfurt onder leiding van William Forsythe.

In 2005 trad ze als Hoofd Kostuums in dienst bij The Forsythe Company en maakte ze de ontwerpen voor verscheidene van Forsythes werken. Daarnaast ontwierp ze kostuums voor talrijke onafhankelijke ballet- en theaterprojecten. Tegenwoordig is Merg als kostuumontwerper verbonden aan de Dresden Frankfurt Dance Company, de opvolger van The Forsythe Company.

TANJA RÜHL

Lichtontwerp *Blake Works I*

De Duitse Tanja Rühl is een freelance lichtontwerper en lichtsupervisor. Nadat ze haar opleiding theatertechniek aan de Opera van Frankfurt cum laude had afgerond, trad Rühl in 2002 als assistente van de lichtsupervisor in dienst bij het Ballett Frankfurt, onder de artistieke leiding van William Forsythe. Drie jaar later werd ze zelf benoemd tot lichtsupervisor bij de nieuw opgerichte Forsythe Company. In 2006 voltooide Rühl haar master in theatertechniek met als hoofdvak belichting. Als lid van Forsythe Productions trad Rühl vervolgens op als technisch en ontwerpadviseur en werkte ze samen met ballet- en dansgezelschappen bij uitvoeringen van Forsythes choreografieën.

Sinds 2014 werkt Rühl fulltime als freelance lichtontwerper en werkt ze samen met choreografen, gezelschappen en artiesten over de hele wereld. Als lichtontwerper werkt ze ook nog steeds samen met Forsythe aan zijn nieuwe werken en aan bewerkingen van zijn bestaande repertoire. Producties waarvoor zij het originele ontwerp heeft gemaakt zijn internationaal opgevoerd in diverse gerenommeerde theaters.

Naast haar werk in theaters doceert Rühl lichtontwerp en theatertechniek aan hogescholen in Frankfurt en Dresden.

STEFANIE ARNDT

Instudering *Blake Works I*

Stefanie Arndt volgde haar dansopleiding aan de School van het Hamburg Ballett. In 1983 won ze de Prix de Lausanne en trad ze toe tot het Hamburg Ballett, dat toen al onder leiding van de huidige directeur John Neumeier stond. Hier klom ze op tot eerste solist en danste ze een groot aantal hoofdrollen in zowel het klassieke balletrepertoire als in het moderne balletrepertoire. Ze werkte met veel toonaangevende choreografen en er werden diverse rollen op en voor haar gecreëerd. Arndt ontving verscheidene prijzen voor haar danskunsten, waaronder de Wilhelm Oberdörfer Prijs.

In 1994 maakte Arndt de overstap naar Ballett Frankfurt, waar ze nauw samenwerkte met William Forsythe en in al zijn grote werken danste. Sinds 2002 werkt ze als Forsythes assistent en studeert ze over de hele wereld zijn werken in.

Daarnaast treedt Arndt regelmatig op als gastballetmeester bij het Semperoper Ballett in Dresden en werkt ze internationaal als docent en coach. Ook assisteerde ze David Dawson en Jacopo Godani bij enkele producties.

AYMAN HARPER

Instudering *Blake Works I*

Ayman Harper is een repetitor, choreograaf en docent die zich inzet voor de podiumkunsten en beeldende kunsten. Hij groeide op in Houston, Texas, en volgde zijn opleiding aan de High School for the Performing and Visual Arts, The Royal Academy of Fine Arts en The Houston Ballet Academy. Als voormalig danser en choreograaf bij Hubbard Street Dance Chicago, Nederlands Dans Theater (NDT 2), Ballett Frankfurt en The Forsythe Company heeft hij samengewerkt met en werk uitgevoerd van enkele van de meest invloedrijke artiesten uit zijn vakgebied. In de afgelopen vijftig jaar heeft hij in meer dan twintig landen opgetreden en lesgegeven aan gezelschappen en universiteiten in vijf continenten.

Buiten het domein van de dans is zijn tapwerk te horen op de muzikale track *You* van het album *The Marriage of True Minds* van de elektronische muzikanten Matmos. Ook werkte hij samen met andere artiesten aan een parade voor het *Nuit Blanche Festival* in Parijs en kreeg hij de opdracht om een installatie te maken bij de Saturnus V-raket voor het Johnson Space Center in Houston.

Junior

Company

dancers: Catarina Pires, Guillermo Torrijos - fotograaf: Alim Kafira

De Junior Company van Het Nationale Ballet slaat een brug tussen opleiding en beroepspraktijk en biedt jong danstalent een uitgelezen kans om zich voor te bereiden op een professionele carrière.

Trotse hoofdsponsor van
de Junior Company van Het Nationale Ballet

MATTHEW ROWE

Dirigent

Matthew Rowe maakte zijn debuut bij Het Nationale Ballet in 2004 en bekleedt sinds 2013 de dubbel-functie van muzikaal leider van Het Nationale Ballet en chef-dirigent van Het Balletorkest. Rowe is een uitzonderlijk veelzijdige dirigent met een breed repertoire en onderscheidt zich door zijn kwaliteit en ervaring op het gebied van complexe samenwerkingsproducties. Hij wordt internationaal geprezen en is een veelgevraagd gastdirigent.

Bij Het Nationale Ballet dirigeerde hij een groot aantal producties, waaronder Wheeldons *Cinderella*, Alexei Ratmanskij's *Firebird* en de wereldpremières van Shen Wei's *Sacre du Printemps*, Ted Brandsens *Mata Hari*, David Dawsons *Requiem* en Annabelle Lopez Ochoa's *Frida*. Rowe's repertoire omvat voorts talrijke werken van Hans van Manen, George Balanchine en Krzysztof Pastor, naast avondvullende klassiekers als *Het Zwanenmeer* en *Romeo en Julia*.

Rowe treedt ook vaak op met Nederlands Dans Theater, waar hij samenwerkte met choreografen als Jiří Kylián, León Lightfoot en Crystal Pite. Daarnaast is hij regelmatig gastdirigent bij diverse internationale dansgezelschappen, waaronder San Francisco Ballet, Stuttgarter Ballett, Birmingham Royal Ballet, het Fins Nationaal Ballet, het Pools Nationaal Ballet en het Koninklijk Deens Ballet.

VOLG ONS OOK ONLINE

 [hetnationaleballet](#)
[denationaleopera](#)
[nationaleoperaballet](#)

 [@nationaleoperaballet](#)

 [Nationale Opera & Ballet](#)

 [Nationale Opera & Ballet](#)

 [@DutchNatBallet](#)
[@DutchNatOpera](#)

Bezoek ons online platform op operaballet.nl/online/ballet voor:

- ▶ streams (online voorstellingen)
- ▶ achtergrondartikelen
- ▶ behind-the-scenes-video's
- ▶ online balletlessen
- ▶ dansvideo's

438.129 VOLGERS IN TOTAAL

TABLEAU DE LA TROUPE

EERSTE SOLISTEN

QIAN LIU - eerste solist

Qian Liu (Henan, China) studeerde aan de Liaoning Ballet Dance School in Shenyang. Ze won een aantal grote prijzen. Daarnaast nam het toonaangevende danstijdschrift *Dance Europe* haar in zijn Critics' Choice van 2019 op in de categorie 'Outstanding performance by a female dancer' en nomineerde het tijdschrift haar in 2020 voor de Dancer of the Year Award. Qian begon haar carrière bij Het Nationale Ballet in 2012 als lid van het corps de ballet. Een jaar later werd ze eerst gepromoveerd tot coryphée en later in datzelfde jaar tot tweede solist. In 2016 volgde haar promotie tot eerste solist.

MAIA MAKHATELI - eerste solist

Maia Makhateli (Tbilisi, Georgië) begon haar dansopleiding aan het Choreografisch Instituut van Chabukiani in haar geboortestad en zette deze in 2002 voort aan de Sun Valley Ballet School in Idaho. Daarna danste ze vier jaar bij het Colorado Ballet. In 2006 maakte ze de overstap naar het Birmingham Royal Ballet, en in 2007 werd ze als grand sujet aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar ze in 2009 werd bevorderd tot tweede solist en een jaar later tot eerste solist. Maia is een internationaal veelgevraagde gastsolist en won diverse prijzen, waaronder de Dancer of the Year Award van het toonaangevende danstijdschrift *Dance Europe* in 2020.

ANNA OL - eerste solist

Anna Ol (Krasnojarsk, Rusland) danst sinds 2015 bij Het Nationale Ballet in de rang van eerste solist. Op haar tiende begon ze haar balletopleiding in Krasnojarsk en in 2003 werd ze aangenomen bij het Siberische Staatsballet. Sindsdien danste ze bij diverse Russische gezelschappen, waaronder de Staatsopera van Tatarstan, het Michailovski Theater en het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater, en is ze een veelgevraagd gastsolist. In 2018 werd Anna in de Britse Critics' Choice uitgeroepen tot 'Best dancer of the year' en won ze tijdens het Dance Open Festival in Sint-Petersburg de Miss Virtuosity-prijs.

RIHO SAKAMOTO - eerste solist

Riho Sakamoto (Osaka, Japan) begon op vierjarige leeftijd met amateurballet. Na enkele jaren les te hebben gehad in Japan, vervolgde ze op tienjarige leeftijd haar opleiding aan de Kirov Academy of Ballet in Washington D.C. In 2010 won ze de gouden medaille tijdens de finale van de Youth America Grand Prix in New York en in 2014 werd ze aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al een jaar later maakte ze de overstap naar Het Nationale Ballet, als élève. Vervolgens werd ze ieder jaar opnieuw bevorderd, waarna in 2021 haar benoeming tot eerste solist volgde, na afloop van haar debuut als Clara in *Notenkraker & Muizenkoning*.

OLGA SMIRNOVA - eerste solist

Olga Smirnova studeerde aan de Vaganova Academie in haar geboortestad Sint-Petersburg. Aansluitend werd ze, in 2011, als tweede solist aangenomen bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waar ze in 2016 promoveerde tot eerste solist. Als gastsolist trad Olga veelvuldig in en buiten Europa op. Ze won diverse belangrijke dansprijzen, waaronder de 'Danser van het jaar'- onderscheiding van de Positano Premia la Danza - Léonide Massine en de Prix Benois de la Danse in de categorie 'Beste vrouwelijke danser'. In 2022 trad Olga in dienst van Het Nationale Ballet en werd ze door *Dance Europe* uitgeroepen tot 'Dancer of the Year 2022'.

ANNA TSYGANKOVA - eerste solist

Anna Tsygankova (Novosibirsk, Rusland) is opgeleid aan de balletacademie in Novosibirsk en de Académie de Danse Classique Princesse Grace in Monte Carlo. Voordat ze in 2007 naar Nederland kwam, danste ze als solist bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, bij het Hongaars Nationaal Ballet en bij het Ballett der Wiener Staatsoper. Anna is een veelgevraagde solist op buitenlandse dansgala's en won een groot aantal prijzen. In 2017 riep het Britse danstijdschrift *Dance Europe* haar uit tot 'Dancer of the year' en in 2019 en 2020 werd ze vermeld in de categorie 'Outstanding performance by a female dancer' van de jaarlijkse Critics' Choice.

JESSICA XUAN - eerste solist

De Chinese Jessica Xuan (Beijing, China) studeerde aan Canada's National Ballet School in Toronto en aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam. In 2013 behoorde ze tot de eerste lichte dansers van de Junior Company van Het Nationale Ballet. In 2014 maakte ze, als élève, de overstap naar Het Nationale Ballet, waar ze een jaar later toetrad tot het corps de ballet. In 2016 werd ze bevorderd tot coryphée, in 2018 tot grand sujet en in 2019 tot tweede solist. Direct na haar eerste vertolking van de titelrol in *Giselle*, in 2020, benoemde Ted Brandsen haar tot eerste solist. Jessica won in 2018 de beroemde International Ballet Competition in Varna, Bulgarije.

CONSTANTINE ALLEN - eerste solist

Constantine Allen (Indianapolis, Verenigde Staten) studeerde aan de Pacific Ballet Academy in Honolulu en bij het Ballet Hawaii. In 2007 won hij tijdens de Youth American Grand Prix-finales in New York de bronzen medaille bij de junioren én een studiebeurs voor de Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010 vervolgde hij zijn studie aan de John Cranko Schule in Stuttgart. In 2012 trad hij toe tot het corps de ballet van het Stuttgarter Ballett, waar hij zes maanden later werd bevorderd tot tweede solist en in 2014 tot eerste solist. In 2017 maakte hij de overstap naar Les Grands Ballets des Canadiens en in 2018 kwam hij als eerste solist in dienst van Het Nationale Ballet.

VICTOR CAIXETA - eerste solist

Victor Caixeta (Uberlândia, Brazilië) studeerde aan de Staatliche Ballettschule Berlin. Na zijn afstuderen in 2017 werd hij aangenomen bij het Marijnski Ballet in Sint-Petersburg, waar hij in 2019 werd gepromoveerd tot tweede solist. In maart 2022 trad hij in diezelfde rang toe tot Het Nationale Ballet, waar in april 2023 zijn promotie tot eerste solist volgde. Victor heeft diverse prijzen op zijn naam staan, waaronder de derde prijs tijdens de dertiende Internationale Balletcompetitie van Moskou (2017), de eerste prijs in de categorie Klassieke Dans tijdens de Tanzolymp in Berlijn (2017) en de eerste prijs op de European Ballet Grand Prix in Wenen (2017).

YOUNG GYU CHOI - eerste solist

Zuid-Koreaans Young Gyu Choi kwam in 2011 als lid van het corps de ballet in dienst van Het Nationale Ballet. In 2013 werd hij eerst benoemd tot coryphée en later in hetzelfde jaar tot tweede solist. In 2016 volgde zijn promotie tot eerste solist. Young studeerde aan het National Institute for the Gifted in Arts en de Sun Hwa Arts School in Korea en de Tanz Akademie in Zürich. Hij heeft inmiddels een indrukwekkend aantal prijzen op zijn naam staan. Zo won hij afgelopen oktober de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in Toer van Schayks *7e Symfonie*. Ook treedt hij veelvuldig op als gastsolist bij toonaangevende internationale gezelschappen.

JAKOB FEYFERLIK - eerste solist

Na optredens als gastsolist tijdens het seizoenopeningsgala en als prins in *Notenkraker & Muizenkoning*, trad Jakob Feyferlik (Wenen, Oostenrijk) in 2020 als eerste solist toe tot Het Nationale Ballet. Jakob volgde zijn dansopleiding aan het conservatorium van Wenen en aan de balletschool van de Wiener Staatsoper. In 2013 trad hij toe tot het Wiener Staatsballet, waar hij in 2016 vanuit het corps de ballet direct tot tweede solist werd bevorderd. In 2019 volgde zijn promotie tot eerste solist. Jakob heeft inmiddels diverse onderscheidingen op zijn naam staan, waaronder de Karl Musil Gedächtnispreis (2014) en de Premio Roma di Danza (tweede prijs, 2012).

ARTUR SHESTERIKOV - eerste solist

Artur Shesterikov (Perm, Rusland) studeerde aan de Staatsballetschool van Perm. Hij begon zijn professionele carrière bij het Tsjajkovski Perm Staats Opera en Ballet Theater en, vanaf 2007, bij Het Nationale Ballet. Hij werd aangenomen als corps de balletdanser, maar al snel bevorderd tot coryphée. In 2010 werd hij gepromoveerd tot tweede solist en twee jaar later tot eerste solist, direct na afloop van een tourneevoorstelling van *Het Zwanenmeer*. In 2016 ontving Artur de Alexandra Radius Prijs en in 2017, 2019 en 2020 werd hij door het tijdschrift *Dance Europe* vermeld in de Critics' Choice, in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'.

JAMES STOUT - eerste solist

De Canadees-Britse James Stout (Calgary, Canada) raakte geïnteresseerd in dans via de Argentijnse tangodansclub van zijn ouders. Op zijn dertiende begon hij – "omdat ze jongens nodig hadden" – op de school van het Alberta Ballet. Later studeerde James bij het Goh Ballet in Vancouver en het laatste jaar van zijn opleiding volgde hij aan The Royal Ballet School in Londen. In 2007 trad hij in dienst bij Het Nationale Ballet, waar hij in 2012 werd bevorderd tot tweede solist en in 2018 tot eerste solist, na zijn vertolking van de rol van Tristan in David Dawsons *Tristan + Isolde*. James behaalde de finales van balletcompetities in Varna, Hong Kong en Beijing.

SEMYON VELICHKO - eerste solist

De Rus Semyon Velichko studeerde aan het Novosibirsk Ballet College in zijn geboorteland en danste aansluitend bij het Novosibirsk Academisch Opera en Ballet Theater en vanaf 2011 bij het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater in Moskou. In 2015 trad hij als tweede solist toe tot Het Nationale Ballet, waar hij in 2020 werd bevorderd tot eerste solist na zijn opvallende debuut als Graaf Albrecht in *Giselle*. Semyon danste voorts diverse hoofdrollen en was als gastsolist te zien tijdens diverse internationale balletgala's. Tijdens de International Ballet Competition Rieti in Italië werd hij onderscheiden met een bronzen medaille.

TWEEDE SOLISTEN

NAIRA AGVANEAN - tweede solist

Naira Agvanean werd geboren in Armenië, maar begon haar balletopleiding aan het Moldovan National Ballet College in Moldavië. Ze deed mee aan de Youth American Grand Prix in New York en won de derde prijs tijdens de OTR Contest in Wenen. In 2004 vervolgde ze haar studie aan de Munich Ballet Academy for Performing Arts en na haar afstuderen in 2008 trad ze als adspirant toe tot Het Nationale Ballet. Daarna werd Naira achtereenvolgens gepromoveerd tot élève (2009), corps de balletdanser (2010), coryphée (2012), grand sujet (2014) en in 2022, na het dansen van een rol in Toer van Schayks *7e Symfonie*, tot tweede solist.

MARIA CHUGAI - tweede solist

Maria Chugai (Donetsk, Oekraïne) begon op vijfjarige leeftijd met ballet en werd op haar dertiende toegelaten tot de Vaganova Academie in Sint-Petersburg, waar ze cum laude afstudeerde. Hierna kreeg ze een contract aangeboden bij het Marijinski Ballet. Ze danste hier diverse solorollen en werd al in haar tweede seizoen gepromoveerd tot coryphée. Daarnaast won ze in 2006 de tweede prijs tijdens de Vaganova-Prix Ballet Competitie. In 2009 trad Maria toe tot Het Nationale Ballet, waar ze in 2014 werd gepromoveerd tot grand sujet en in 2022 tot tweede solist.

FLOOR EIMERS - tweede solist

Floor Eimers (Nijmegen) volgde haar dansopleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en trad in 2012 als adspirant in dienst van Het Nationale Ballet. In de jaren daarna werd ze achtereenvolgens gepromoveerd tot élève, lid van het corps de ballet, coryphée, en, in 2017, tot grand sujet. In 2019 werd ze bevorderd tot tweede solist. Floor ontving diverse onderscheidingen, waaronder de Aanmoedigingsprijs van Stichting Dansersfonds '79 in 2015 en de Alexandra Radius Prijs in 2021. Daarnaast vermeldde het Britse tijdschrift *Dance Europe* Floor in oktober 2020 in zijn jaarlijkse Critics' Choice, in de categorie 'Uitmuntende prestatie door een vrouwelijke danser'.

SUZANNA KAIC - tweede solist

Suzanna Kaic (Charkov, Oekraïne) begon haar balletopleiding op de Balletacademie van Charkov en werd op haar zestiende toegelaten op het conservatorium van Wenen. Anderhalf jaar later trad ze in dienst van het Ballet am Rhein Düsseldorf Duisburg, waar ze eerst tot tweede en vervolgens, in 2007, tot eerste solist werd benoemd. In 2009 trad Suzanna in de rang van grand sujet toe tot Het Nationale Ballet, waar ze in 2012 werd bevorderd tot tweede solist. Suzanna heeft diverse internationale dansprijzen gewonnen, waaronder een eerste prijs tijdens de Serge Lifar International Ballet Competition in Kiev en een tweede prijs tijdens de Premio Roma Danza.

SALOME LEVERASHVILI - tweede solist

Salome Leverashvili (Tbilisi, Georgië) studeerde aan de Staatsballetschool in Tbilisi, waar ze al op haar veertiende haar eerste solo-rol danste. In 2016, haar laatste studiejaar, werd ze op voorspraak van Maia Makhateli, eerste solist van Het Nationale Ballet, aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. In 2017 trad ze als élève toe tot Het Nationale Ballet en in de jaren daarna volgde elk jaar een promotie naar een volgende rang. In 2021 werd ze, op 23-jarige leeftijd, bevorderd tot tweede solist. Salome won diverse prijzen, waaronder een gouden medaille tijdens Rigars-Pavasaris-competitie en, in 2022, de Alexandra Radius Prijs.

JINGJING MAO - tweede solist

De Chinese Jingjing Mao begon op haar negende met haar opleiding aan de dans-academie in Beijing. In 2010 bezocht ze met haar school een gala in Monaco, waar Ted Brandsen haar een variatie zag dansen en haar een plek bij Het Nationale Ballet aanbood. Ze kwam als adspirant bij het gezelschap en heeft daarna alle rangen doorlopen. In 2022 werd ze bevorderd tot tweede solist. Jingjing won diverse prijzen waaronder de eerste prijs tijdens de Tao Li Bei Dance Competition in Beijing en de excellentieprijis op de Youth America Grand Prix in New York.

NINA TONOLI - tweede solist

Nina Tonoli (Gent, België) studeerde aan de Koninklijke Balletschool in Antwerpen en The Royal Ballet School in Londen. In 2013 werd ze bij het Wiener Staatsballett aangenomen als lid van het corps de ballet. Een jaar later al werd ze benoemd tot demi-solist, en in 2016 tot solist. In 2019 trad ze toe tot Het Nationale Ballet, in de rang van tweede solist. Nina won diverse prijzen, waaronder de tweede prijs en de 'special prize' tijdens de Chausson d'Or-competitie (2009), de Britse Ballet Association Award (2011) en, na haar afstuderen aan The Royal Ballet School, een Award of Excellence (2013).

YUANYUAN ZHANG - tweede solist

Yuanyuan Zhang (Shanghai, China) begon haar balletopleiding op haar negende en studeerde vanaf haar zestiende aan de Shanghai Theatre Academy. In 2014 werd ze aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al een jaar later trad ze als élève toe tot Het Nationale Ballet, waar ze vervolgens jaarlijks werd bevorderd: tot lid van het corps de ballet (2016), coryphée (2017), grand sujet (2018) en in 2019 tot tweede solist. Yuanyuan won een aantal belangrijke prijzen, waaronder goud tijdens de Cape Town International Ballet Competition in 2014 en de eerste prijs tijdens de Star of East China-competitie, eveneens in 2014.

MARTIN TEN KORTENAAR - tweede solist

Martin ten Kortenaar (Canada) studeerde aan Canada's National Ballet School in Toronto en danste hierna, als élève, bij The National Ballet of Canada. Hij won diverse prijzen, waaronder de Peter Dwyer Award (2012), de Glenn Gilmour Award (2012) en de Hnatyshyn Developing Artist's Grant (2013). In 2014 werd hij aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Het jaar daarna trad hij toe tot het corps de ballet van het gezelschap, gevolgd door zijn promotie tot coryphée (2016), grand sujet (2017) en tweede solist (2019). In 2016 creëerde Ernst Meisner voor hem en voormalig eerste soliste Igone de Jongh het duet *Merge*. Daarna volgden diverse hoofdrollen.

JOSEPH MASSARELLI - tweede solist

Joseph Massarelli (Illinois, Verenigde Staten) studeerde in 2014 af aan The Chicago Academy for the Arts. Na zijn kwalificatie voor de finale van de Youth America Grand Prix studeerde hij, als gaststudent, verder aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam. In 2015 trad hij toe tot de Junior Company van Het Nationale Ballet en een jaar later maakte hij de overstap naar het grote gezelschap, waar hij in 2017 werd gepromoveerd tot coryphée en in 2019 tot grand sujet. In 2022 werd Joseph, na afloop van de première van *Dawson* – waarin hij David Dawsons *The Four Seasons* en de wereldpremière van zijn *Legacy Variations* danste – gepromoveerd tot tweede solist.

GIORGI POTSKHISHVILI - tweede solist

Giorgi Potskhishvili (Tbilisi, Georgië) deed in 2018 succesvol auditie bij de Nationale Balletacademie en werd in 2020 aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al na een jaar trad hij als élève toe tot Het Nationale Ballet, waar hij in 2022 werd bevorderd tot coryphée – waarmee hij de rang van corps de ballet oversloeg – en later datzelfde jaar tot grand sujet. In april 2022 danste hij zijn eerste hoofdrol als Abd al-Rahman in *Raymonda*. Afgelopen april werd hij, direct na zijn debuut als Prins Siegfried in *Het Zwanenmeer*, gepromoveerd tot tweede solist.

TIMOTHY VAN POUCKE - tweede solist

Timothy van Poucke (Woerden) studeerde aan de Nationale Balletacademie. In 2016 werd hij aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet, waarna hij al na een jaar de overstap maakte naar Het Nationale Ballet in de rang van élève. In de jaren daarna werd hij jaarlijks gepromoveerd naar een volgende rang. Na zijn opvallende optredens in Wubkje Kuindersma's *Echoes of Tomorrow* en Hans van Manens *Sarcasmen* bevorderde artistiek directeur Ted Brandsen hem in 2021, op 23-jarige leeftijd, tot tweede solist. Timothy ontving in 2017 de aanmoedigingsprijs van Stichting Dansersfonds '79 en in 2018 de Alexandra Radius Prijs.

EDO WIJNEN - tweede solist

Edo Wijnen (Deurne, België) deed op zijn tiende – succesvol – auditie bij de Koninklijke Balletschool in Antwerpen. Na zijn opleiding kwam hij in 2010 als adspirant in dienst van Het Nationale Ballet, waar hij al snel werd gepromoveerd tot lid van het corps de ballet en vervolgens tot coryphée, grand sujet en, in 2015, tot tweede solist. Edo heeft een aantal grote prijzen gewonnen, waaronder de Prix de Lausanne (2009) en de Youth America Grand Prix (2010). In 2017 werd hij genomineerd voor de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in *Citizen Nowhere* van David Dawson. In 2019 won hij de Alexandra Radius Prijs.

SHO YAMADA - tweede solist

Sho Yamada (Ibaraki, Japan) studeerde aan de Princess Grace Academy in Monte Carlo. In 2017 werd Sho in de Critics' Choice van het Britse *Dance Europe* uitgeroepen tot een 'New name to watch' en in 2019 werd hij door het tijdschrift genomineerd in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'. Sho kwam in 2013 in dienst van de Junior Company van Het Nationale Ballet en trad een jaar later als élève toe tot Het Nationale Ballet. Hierna werd Sho bevorderd tot lid van het corps de ballet, coryphée en, in 2018, tot grand sujet. Na het vertolken van diverse solorollen werd hij in 2019 benoemd tot tweede solist.

GRANDS SUJETS

Erica Horwood

Chloë Réveillon

Elisabeth Tonev

Connie Vowles

Daniel Montero
Real

Daniel Silva

Sem Sjouke

Jan Spunda

CORYPHÉES

Luiza Bertho

Nancy Burer

Khayla
Fitzpatrick

Kira Hilli

Hannah de Klein

Wendeline
Wijkstra

Nathan Brhane

Rémy Catalan

Davi Ramos

Conor Walmsley

CORPS DE BALLE

Liza Gorbachova

Beatriz Kuperus

Arianna Maldini

Emma Mardegan

Inés Marroquín

Alexandria Marx

Sebia Plantefève-
Castrick

Sandra Quintyn

Laura Rosillo

Yvonne
SlingerlandAntonina
Tchirpanlieva

Claire Tjoe-Fat

Lore Zonderman

Sander Baaij

Dingkai Bai

Bela Erlandson

Leo Hepler

Pascal Johnson

Manu Kumar

Giovanni Princic

Fabio Rinieri

Dustin True

Rafael Valdez

ÉLÈVES

Katherine
Bamford

Mila Caviglia

Catarina Pires

Isaac Mueller

Guillermo Torrijos

Koyo Yamamoto

JUNIOR COMPANY

TWEEDEJAARS

Lily Carbone

Victoria
Glazunova

Nicola Jones

Polina
Loshchylina

Kate Myklukha

Louisella Vogt

Luca Abdel-Nour

Gabriel Rajah

Sven de Wilde

EERSTEJAARS

Poppi Eccleston

Skya Powney

Carolina
Ribaldone

Bo-Ann Zehi

Robin Park

Soshi Suzuki

Francesco
VenturiVincent Fell
(stagiair)

WIJ VIJEREN

**VIJF
JAAR
SAMENWERKING**

HET NATIONALE BALLET

Het Nationale Ballet heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een toonaangevend balletgezelschap dat behoort tot de top 10 van meest toonaangevende balletgezelschappen in de wereld. Met 76 dansers – plus 17 dansers van de Junior Company – is Het Nationale Ballet het grootste dansgezelschap van Nederland.

Het Nationale Ballet werd achtereenvolgens geleid door Sonia Gaskell (1961-1969), Rudi van Dantzig en Robert Kaesen (1969-1971), Rudi van Dantzig (1971-1991) en Wayne Eagling (1991-2003). Sinds 2003 is Ted Brandsen artistiek directeur.

Het gezelschap presenteert jaarlijks zo'n 130 voorstellingen in binnen- en buitenland. Het merendeel van de voorstellingen wordt begeleid door Het Balletorkest. Het gezelschap beschikt over een rijk repertoire: avondvullend klassiek-romantisch ballet, nieuwe producties van klaskiekers, belangwekkend werk uit de twintigste eeuw – met name van choreograaf George Balanchine en van Rudi van Dantzig en Toer van Schayk – en hedendaags werk van toonaangevende choreografen zoals Hans van Manen, David Dawson, William Forsythe, Krzysztof Pastor, Alexei Ratmansky en Christopher Wheeldon.

TED BRANDSEN

Artistiek directeur Het Nationale Ballet

Ted Brandsen (Kortenhoef, 1959) was van 1981 tot 1991 als danser verbonden aan Het Nationale Ballet. Hierna richtte hij zich op choreografen en creëerde hij werk voor diverse internationale dansgezelschappen en festivals. Als artistiek directeur van het West Australian Ballet maakte hij onder meer *Carmen* (2000, Australian Dance Award) en *Pulcinella* (2001).

In 2002 keerde Brandsen terug naar Het Nationale Ballet, in eerste instantie als adjunct artistiek directeur, waarna in 2003 de benoeming tot artistiek directeur volgde. Sindsdien creëerde Brandsen onder meer *Body* (2004), *Stealing Time* (2006), *Rai* (2011), *Replay* (2014), *Classical Symphony* (2020) en de avondvullende producties *Coppelia* (2008) en *Mata Hari* (2016).

Werk van Brandsen staat op het repertoire van veel buitenlandse gezelschappen. Afgelopen maand nog ging bij het Poolse Nationaal Ballet zijn nieuwe creatie *Eroica Variations* in première in het succesvolle programma *Beethoven and the Dutch School*.

Brandsen is bovendien een veelgevraagd jurylid voor toonaangevende danscompetities.

In oktober 2019 ontving Brandsen uit handen van burgemeester Halsema de Amsterdamprijs voor de Kunst in de categorie Bewezen Kwaliteit en in juni 2022 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

HET BALLETORKEST

Het Balletorkest beweegt de dans. Sinds de oprichting in 1965 is het orkest de trotse muzikale partner van Het Nationale Ballet en Nederlands Dans Theater.

In iedere voorstelling is het orkest op zoek naar inspirerende synergie tussen muziek en dans, om zo een betoverende ervaring te bieden voor het publiek. Van traditionele balletten tot moderne dans, van muziekeducatie tot talentontwikkeling. Zo profileert Het Balletorkest – met Matthew Rowe als chef-dirigent – zich als hét orkest voor de dans in Nederland.

Naast de voorstellingen met Het Nationale Ballet en Nederlands Dans Theater onderhoudt Het Balletorkest een lange traditie van innovatieve – en prijswinnende – familievoorstellingen. Zo werd *Creatures*, in samenwerking met ISH, bekroond met de internationale Young Audiences Music Award, en won de voorstelling *Hans & Grietje*, in samenwerking met Orkater, diverse Musical Awards. In deze producties spelen de musici uit het hoofd, zonder dirigent en in kostuums, zodat ze een vanzelfsprekend onderdeel vormen van de voorstelling. In 2022 werd deze traditie voortgezet met de voorstelling *Belle en het Beest*.

TROMPETTIST ERWIN TER BOGT

“Het muziekstuk van Schubert waarop *The Vertiginous Thrill of Exactitude* wordt gedanst, is heel bijzonder: het is een deel van de laatste partituur die hij schreef voor hij overleed, maar toch is het zó energiek en zit er een enorme levensvreugde in. Wonderbaarlijk! Mede daardoor is het fantastisch om dit stuk te mogen spelen.”

HET BALLETORKEST

Eerste viool

Hebe Mensinga,
concertmeester
Kotaro Ishikawa
Suzanne Huynen
Robert Cekov
Jan Eelco Prins
Tinta Schmidt von Altenstadt
Majda Varga-Beijer
Lev Adamov
Karen Segal
Arwen Terlouw
Inger van Vliet
Francesco Vulcano

Tweede viool

Arnieke Ehrlich
Radka Dijkstra-Dohnalová
Yumi Goto
Willy Ebbens
Christiane Belt
Sandra van Eggelen-Karres
Dick de Graaff
Marijke van Kooten
Marina Meerson
Irene Nas

Altviool

Arwen Salama-van der Burg
Maria Ferschtman
Joël Waterman
Eduard Ataev
Bas Egberts
Dirk Feller
Ingerid Waleson
Karen de Wit

Cello

Artur Trajko
Lies Schrier
Willemie Tavenier
Ketevan Roinishvili
Magrita Rondeel
Emma Warmelink

Contrabas

Jean-Paul Everts
Lucía Mateo Calvo
Annelies Hemmes
Jaap Branderhorst
Louis van der Mespel

Fluit

Carla Meijers
Marie-Cécile de Wit

Hobo

Juan Esteban
Mendoza Bisogni
Juan Pedro Martínez

Klarinet

Ina Hesse
Joris Wiener

Fagot

Janet Morgan
Maud van Daal

Hoorn

Ward Assmann
Christiaan Beumer

Trompet

Erwin ter Bogt
Erik Torrenga

Trombone

Bram Peeters
Wilco Kamminga
Marijn Migchielsen

Pauken

Peter de Vries

Algemeen directeur

Piet van Gennip

Chef-dirigent

Matthew Rowe

Hoofd bedrijfsvoering en planning

Inken Wemheuer

HR- en officemanager

Katharina Schönberg

Muziekbibliothecaris

Nienke de Boer

Assistent

muziekbibliothecaris

Ruben Sanderse

Orkestmanager

David Eijlander

Orkestbodes /

assistent-orkestmanagers

Diederik Meijnckens

Jack van Heugten

Administrateur

Jean Paul du Marchie

hetballetorkest.nl

Raad van toezicht

Marianne Heeremans,

voorzitter

Fleur Reestman

Michel van Honk

Rutger van Boxtel

Sander Bersee

DIRECTIE EN ARTISTIEKE STAF

Artistiek directeur
Ted Brandsen

Algemeen directeur
Stijn Schoonderwoerd

Vaste choreograaf
Hans van Manen

Associate artist
David Dawson

Adjunct-artistiek directeur
Rachel Beaujean

Muzikaal leider
Matthew Rowe

Artistiek coördinator Junior Company
Ernst Meisner

Young Creative Associate
Wubkje Kuindersma

Young Creative Associate
Milena Sidorova

Young Creative Associate
Sedrig Verwoert

Balletmeester
Charlotte Chapellier

Balletmeester
Guillaume Graffin

Balletmeester
Alan Land

Choreoloogist en repetitor
Sandrine Leroy

Balletmeester
Larissa Lezhnina

Balletmeester
Judy Maelor Thomas

Balletmeester
Jozef Varga

Balletmeester Junior Company
Caroline Sayo Iura

Senior balletdocent
Rinat Gizatulina

Eerste pianist
Olga Khoziainova

Pianist
Elena Kim

Pianist
Ryoko Kondo

Pianist
Paul Lewis

Pianist
Mikhail Murach

Pianist
Viktoriya Ryapolova

Gastdocenten
Jean-Guillaume Bart, Julio Bocca, Felipe Diaz, Olga Evreinoff, Michele Jimenez, David Makhateli, Aymeric Mosselmans, Ugo Ranieri, Raffaella Renzi, Christiana Stefanou, Grigori Tchitcherine

NATIONALE OPERA & BALLET HELPT GEVLUCHTE ARTIESTEN

WE HEBBEN UW STEUN NODIG!

Nationale Opera & Ballet biedt dansers en zangers die getroffen zijn door de oorlog in Oekraïne zogenaamd 'artistiek asiel'. We openen onze deuren om gevluchte artiesten op te vangen die in hun eigen land niet meer hun kunstvorm kunnen beoefenen. Per 1 april 2022 zijn voor zes dansers en zes zangers extra plaatsen gecreëerd bovenop de bestaande formatie van onze gezelschappen. Deze artiesten krijgen een veilig onderkomen in ons huis om te trainen, zich te blijven ontwikkelen en zich op de toekomst te richten.

De kosten om deze artiesten op te vangen komen bovenop onze lopende begroting. Daarom zijn wij met urgentie op zoek naar extra financiële steun om deze gevluchte artiesten een volwaardige plek te kunnen bieden in onze gezelschappen. We hopen van harte dat u aan dit initiatief wilt bijdragen. Zo kunnen deze artiesten hun droom blijven waarmaken.

Maksym Nazarenko

Victoria Glazunova

Kate Myklukha

Polina Loshchylina

STICHTING NATIONALE OPERA & BALLET FONDS

IBAN NL20 ABNA 0540179523 o.v.v. NO&B helpt vluchtelingen
Kijk op www.operaballet.nl/helptvluchtelingen of neem contact
via steun@operaballet.nl.

Scan de QR-code en
doneer direct!

NATIONALE OPERA & BALLET

Zakelijk manager

Heleen ten Heggeler

Hoofd Planning en Productie

Lydia Buisman

Hoofd Kostuumafdeling

Oliver Haller

Productie administrateurs

Sterre Haverkamp

Donald van der Zwan

Persoonlijke assistent van de directeur

Mumtaz Pang Atjok

Coördinator artistieke logistiek

Wiard Havenaar

Assistent artistieke staf

Tara Richard

Coördinator externe relaties

Louise Vine

Coördinator tableauxzaken en

assistent Junior Company

Samira Ouazine

Associate on research &

development

Peggy Olislaegers

Medische Begeleiding

Hoofd Medische Begeleiding

Rutger Klauwers

Fysiotherapeuten /

Manueel therapeuten

Maarten Groothuis

Laura Hillenius

Masseurs

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Coördinator Medische Begeleiding

Marleen Grol

Pilatesdocent

Leila Kester

Raad van Toezicht

Louise Fresco,

voorzitter

Else Bos

Rochdi Darrazi

Bernard Focroulle

Sadik Harchaoui

Robert Swaak

Tjark Tjin-A-Tsoi

Paul Waarts

Directie

Algemeen directeur

Stijn Schoonderwoerd

Directeur Het Nationale Ballet

Ted Brandsen

Directeur De Nationale Opera

Sophie de Lint

Directeur Techniek en Productie

Bob Brandsen

Directeur Financiën

Miek de Ruijter

HET NATIONALE BALLET DANKT

SUBSIDIËNTEN

**Gemeente
Amsterdam**

HOOFDSPONSOR NATIONALE OPERA & BALLET

HOUTHOFF

PARTNER NATIONALE OPERA & BALLET

FONDS 21

PARTICULIEREN

NATIONALE OPERA & BALLET FONDS
Vrienden en Geefkringleden van Het Nationale
Ballet, Patrons en Young Patrons van
Nationale Opera & Ballet

NO&B BUSINESS LOUNGE LEDEN

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche
Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V.,
Endymion Amsterdam, Commenda Family Office,
Rodriguez B.V., McKinsey & Company, Höcker
Advocaten, 1nergiek, Netvlies (part of 4NG),
Odgers Berndtson, QA Consulting, Optimix
Vermogensbeheer

PARTNERS

Matrix Fitness, BOOZTR

Deze productie is onderdeel van het

**HOLLAND
FESTIVAL**

STEUN HET NATIONALE BALLET

De Vrienden van Het Nationale Ballet dragen bij aan nieuwe producties, kostuums, decors en de ontwikkeling van dansers, en hebben daarom een streepje voor. Zo zijn Vrienden onder meer welkom bij trainingen, masterclasses en balletreizen. Ook ontvangen ze driemaal per jaar een tijdschrift met achtergrondinformatie over de dansers en het gezelschap.

Hoe steunt u Het Nationale Ballet?

- Word Vriend voor € 50 per jaar
- Word GezinsVriend voor € 80 per jaar
- Word Gouden Vriend voor € 200 per jaar* en geniet van nog meer voordelen
- Word Geefkringlid vanaf € 1.000 per jaar*
- Tussen 25 en 40 jaar? Word Young Patron
- Neem Het Nationale Ballet op in uw testament

Meer informatie:

Nadja van Deursen

T 020 551 8218

E balletvrienden@operaballet.nl

operaballet.nl/steunballet

Stichting Nationale Opera & Ballet Fonds
rekeningnummer NL20 ABNA 0540179523,
o.v.v. 'Donatie Het Nationale Ballet'

* Door belastingvoordeel krijgt u tot meer dan de helft van uw gift terug van de belastingdienst.

ONTDEK DE WERELD ACHTER DE SCHERMEN

Word Vriend en beleef ballet
dichterbij dan ooit!

**STEUN
OPERA
&
BALLET**

ENGLISH ▶

CLASSICAL BALLET TURNED ON ITS HEAD

William Forsythe: a great dance innovator and one of the most important choreographers of today. At the end of the last century, by pulling classical ballet completely apart and putting it back together again, he gave a totally new interpretation of the existing dance vocabulary. This makes his works incredibly exciting. They're often danced at high speed and the dancers are challenged to push their boundaries – both physically and mentally.

Our ties with William Forsythe go back a long way. Dutch National Ballet has been dancing his work since 1989 and Forsythe has often been a guest in our theatre with his own company. As part of the Holland Festival, where the choreographer's work has often been seen before, we're presenting *Forsythe*; a programme dedicated solely to him, with no fewer than three of his works: *The Vertiginous Thrill of Exactitude*, *Pas/Parts 2018* and the Dutch premiere of *Blake Works I*.

The Vertiginous Thrill of Exactitude is one of Forsythe's best-known earlier pieces, which appeared on stage like a bolt out of the blue in the 1990's. The audience had never seen dancers move with such speed and virtuosity. And the number of classical ballet steps in the work, within a short space of time, made a huge impression – and still does.

Unlike *Vertiginous*, which is set to classical music, *Pas/Parts 2018* is danced to electronic music by the Dutch composer Thom Willems. The piece is an adaptation – from 2018 – of the work Forsythe choreographed in 1999 for Ballet de l'Opéra national de Paris. It's a good illustration of Forsythe's special way of working. The choreographer continually sets himself challenges and innovations, adapting his pieces to the dancers he's working with at the time.

And finally, we're very proud to present *Blake Works I*, the eighth work by Forsythe to be taken into Dutch National Ballet's repertoire, which has never been seen in the Netherlands before. When I attended its world premiere in Paris, in 2016, all I could think was 'I'd love to dance that too!' The piece really swings, yet it's extremely classical ballet at the same time. It's precisely this combination that makes Forsythe's work unique.

In *Forsythe*, we're presenting innovative and challenging ballet, which appeals to both fans of classical technique and fans of more modern works. It's the best of both worlds – brought together by a great artist.

I hope you enjoy this dazzling programme!

Ted Brandsen
Director Dutch National Ballet

Erica Horwood, Edo Wijnen, Sasha Mukhamedov and Rafael Valdez - *Pas/Parts 2018* (2019)

THE VERTIGINOUS THRILL OF EXACTITUDE

Choreography

William Forsythe

Music

Franz Schubert – Allegro vivace from
Symphony No. 9 in C-Major

Set design

William Forsythe

Costume design

Stephen Galloway

Lighting design

William Forsythe

Staging

José Carlos Blanco

Ballet master

Larissa Lezhnina

World premiere

20 January 1996, Ballett Frankfurt,
Oper Frankfurt, Frankfurt

Premiere with Dutch National Ballet

31 August 2001, Dutch National Opera &
Ballet, Amsterdam

Duration

circa 11 minutes

PAS/PARTS 2018

Choreography

William Forsythe

Music

Thom Willems – *Pas/Parts* (on tape)

Set design

William Forsythe

Costume design

Stephen Galloway

Lighting design

William Forsythe

Staging

Amy Raymond

Ballet masters

Guillaume Graffin

Judy Maelor Thomas

World premiere *Pas/Parts*

31 March 1999, Ballet de l'Opéra national
de Paris, Palais Garnier, Paris

World premiere *Pas/Parts 2018*

9 March 2018, Boston Ballet,
Boston Opera House, Boston

Premiere *Pas/Parts 2018* with

Dutch National Ballet

14 June 2019, Dutch National Opera &
Ballet, Amsterdam

Duration

circa 36 minutes

BLAKE WORKS I

Choreography

William Forsythe

Music

James Blake – *I Need A Forest Fire, Put
That Away And Talk To Me, The Colour
in Anything, I Hope My Life, Waves Know
Shores, Two Men Down and f.o.r.e.v.e.r.* from
the album *The Colour in Anything* (2016)*

Set design

William Forsythe

Costume design

Dorothee Merg

William Forsythe

Lighting design

Tanja Rühl

Sound design

Niels Lanz

Staging

Stefanie Arndt

Ayman Harper

José Carlos Blanco

Ballet masters

Charlotte Chapellier

Guillaume Graffin

Sandrine Leroy

World premiere

4 July 2016, Ballet de l'Opéra national de
Paris, Palais Garnier, Paris

Premiere with Dutch National Ballet

10 June 2023, Dutch National Opera &
Ballet, Amsterdam

Duration

circa 30 minutes

* *I Need A Forest Fire*: Written by Justin Deyarmond
Edison Vernon. Published by April Base Publishing.
Administered by Kobalt Music Publishing Ltd.
Other tracks: (P) 2016 Polydor Ltd. (UK)

Musical accompaniment

Dutch Ballet Orchestra,
conducted by Matthew Rowe

Set, lighting and sound

Technical department of Dutch National
Opera & Ballet

Production manager

Anu Viheriäranta

Stage managers

Kees Prince

Wolfgang Tietze

Senior carpenter

Wim Kuijper

Senior lighting managers

Michel van Reijn

Angela Leuthold

Lighting supervisor

Wijnand van der Horst

Sound engineer

Florian Jankowski

Costume production

The Vertiginous Thrill of Exactitude

Costume department of Dutch National
Ballet

Costume production

Pas/Parts 2018

Martine Douma and costume
department of Dutch National Ballet

Costume production

Blake Works I

Costume department of Dutch National
Ballet, in collaboration with Klaus
Schreck

Assistant costume production

Michelle Cantwell

First dresser

Andrei Brejs

Introductions (in Dutch)

Lin van Ellickhuijsen

Total duration

circa one hour and fifty minutes,
including one interval

This production is part of the
Holland Festival 2023

The ballets in *Forsythe*

THREE COMPOSITIONS, COUNTLESS CHALLENGES

This *Forsythe* programme affords the spectator the unique opportunity to see three clear examples of how choreographer William Forsythe recontextualized classical ballet vocabulary through the lens of diverse musical genres.

Forsythe's collaboration with Dutch composer Thom Willems, composer of the electronic score for *Pas/Parts 2018*, has been prolific and their almost 40 years of creative work is understood as a historically significant artistic partnership in the field of ballet. Willems has always challenged the musical establishment with his compositional means, and has brilliantly defined how instrumentation, melody and harmony can be now understood in the era of electronic composition. Creating around 60 works for Forsythe, Willems compositional strategies prefigured that of many contemporary electronic music composers, James Blake – whose work also appears on the programme – included. What singles out Willems and Blake is that their compositional roots lie in their classical musical education. Like Forsythe, they investigate how academic rules might operate in a non-traditional environment. Whereas Willems acoustic scale could frequently be equated with the orchestral or symphonic, Blake has primarily applied his skills to the field of song writing. Though each composer has unique acoustic palettes, both composers imbed their idiosyncratic 'instrumental' sounds in dense structures that are grounded in traditional techniques.

The challenges are unique in the case of each composer. Willems has frequently proposed works with disrupted time signatures, which often present onerous demands on the dancers who must commit his music to memory. At the same time, his rhythmical fragmentation upended the logic of vocabulary choices for Forsythe, who felt compelled to keep the kinetic logic of ballet's traditional movements intact (and this logic is always linked to a certain rhythmicity). Willems' persistent challenges ultimately allowed for the emergence of an entirely new genre of ballet.

William Forsythe

Blake Works I is a different story. Practicing within the popular musical idiom, James Blake most frequently uses the straightforward time signatures associated with the pop genre. What he does within those structures is creating densely syncopated, multilayered rhythmical environments that could actually be compared with some of Tchaikovsky's most inspired dance instigations. This compositional environment allowed Forsythe to link traditional chains of ballet logic, but in a setting that provided a culturally fresh frame for the spectator to consider traditionally cohesive phrases of ballet vocabulary.

Forsythe's choreography of *The Vertiginous Thrill of Exactitude* to music by Franz Schubert is now part of the contemporary classical ballet canon and is an unapologetic homage to the hard-won skills of the dancers, who, aside from their obvious technical command, have over time acquired refined ears for orchestral nuance. Schubert's propulsive music provided the opportunity for the choreographer and his dancers to cheerfully examine the nineteenth century 'Divertissement' genre. However, this example adheres to rhythmical subdivisions of Schubert's oeuvre that create an almost superhuman demand for the dancer. Their capacity to 'hear' the choreography's voice, which jumps from instrument to instrument at an alarming rate, is one of the works most onerous aspects. The precariousness of this task is what the audience and the dancers both experience at the same time, and the resulting elation at the ballet's conclusion is an affirmation of the vital, supportive community that can be created during a live performance.

Nathaniel Miller

The great significance of William Forsythe

BALLET STRIPPED TO THE BONE

Artifact by Dutch National Ballet (Pierre Paradis and Jeanette Vondersaar, 1991)

William Forsythe is regarded as the most radical and influential dance innovator of the past fifty years. Dutch National Ballet now has seven of his groundbreaking ballets in its repertoire, and is paying tribute to the American master choreographer in *Forsythe*. The programme includes the Dutch premiere of the company's eighth acquisition: *Blake Works I*.

His 'artistic father'. That is how William Forsythe (New York, 1949) sees the Russian-American choreographer George Balanchine (1904-1983), who preceded him as the greatest innovator of the art of ballet. It may or may not be a coincidence that Ballett Frankfurt first danced a work by Forsythe in 1983, the year of Balanchine's death. The title, *Gänge – ein Stück über Ballett*, would soon turn out to be significant. Forsythe was to analyse his 'mother tongue' down to the last tiny detail. Like Balanchine before him, he would shake up and enrich classical ballet, although in a totally different way.

Prising free and shaking up

Balanchine's contribution was huge. He stripped ballet of its narrative character and gave it fresh vitality, adding enormous dynamism, swing and sharpness. However, he did remain true to the structure and rules of classical ballet as laid down at the court of Louis XIV. Forsythe, on the other hand, expressly questioned the 'laws of ballet'. Systematically, he began to prise free and shake up the frontal presentation, symmetry and entrenched logic of balletic syntax. He exposed the underlying system of classical ballet and stripped it to the bone, including its relationship to the audience.

Euphoric

Forsythe made his international breakthrough with *Artifact* in 1984. Anyone who saw it at the Holland Festival in 1987 will surely remember the euphoric mood that pervaded the foyers of Dutch National Opera & Ballet in the intervals. With great aplomb, Forsythe had ushered traditional ballet into the realm of contemporary art. The classical lines became quirky, balances were way off the perpendicular, arms and legs were stretched to their

maximum extension and new composition strategies broke open and rearranged standard combinations of steps, whether or not according to algorithmic calculation models or philosophical treatises.

Leading companies

In the years that followed *Artifact*, Forsythe created groundbreaking works for Ballett Frankfurt, where he was artistic director for 20 years. While his classically oriented ballets were in demand at leading ballet companies all over the world, Forsythe's work with his own company gradually shifted towards a more hybrid form of dance theatre. Many of these unique investigations were based exclusively on the artists upon whom they were created and were not to be reproduced by any other companies.

Back to ballet

After the closure of Ballett Frankfurt, his novel investigations continued with the more compact The Forsythe Company from 2005 until 2015. Since then, his interest in classical ballet has been rekindled. As a freelance choreographer, he has recently created new ballets for Ballet de l'Opéra national de Paris (including *Blake Works I*, which will have its Dutch premiere in *Forsythe*), as well as for English National Ballet, Boston Ballet and the Balletto del Teatro alla Scala in Milan. The American 'boy wonder' may have reached the age of 73, but his creations continue to challenge dancers, amaze audiences and inspire new generations of choreographers.

Astrid van Leeuwen

THE VERTIGINOUS THRILL OF EXACTITUDE

Set to the final movement from Franz Schubert's *Symphony No. 9, The Vertiginous Thrill of Exactitude* displays all the traditional accoutrements of classical dance: tutus, point shoes, virtuosity, lyricism, and a friendly display of formal manners between the sexes. Originally the last part of Forsythe's full-length *Six Counter Points*, the pas de cinq (three women, two men) provides a breathtaking display of classical technique that serves to illustrate the way in which Forsythe sees the ballet vocabulary as part of a range of choreographic possibilities – distilled here to its purest and most brilliant form. An affectionate homage to both Marius Petipa and George Balanchine in its courtly partnering conventions, compositional structure (solo variations set amongst pas de deux, pas de trois and ensemble sections), and speedy, precise allegro work, *The Vertiginous Thrill of Exactitude* nonetheless belongs utterly to our time in its overt celebration of the dancers' ability to make technical difficulty into a triumph of physical mastery, and in its self-aware embodiment of a whole tradition of dance.

Roslyn Sulcas

“It’s a dream to be able to work with William Forsythe and to dance *The Vertiginous Thrill of Exactitude*. The special thing about the choreography is that it’s actually both classical and modern ballet. You do very technical, controlled movements on pointe, while your upper body and arms are relatively free. So for me, the piece is about the purity of dance: it shows exactly what a human body is capable of.”

—
Anna Ol (principal dancer)

“When I’d just joined the Mariinsky Ballet at the age of seventeen, I was allowed to attend a rehearsal of *Vertiginous*. All I could think was ‘I hope I never have to dance that ballet’, as it looked so difficult! But now I can’t wait. The piece is extremely challenging and musical, and it urges you to push your boundaries – at every moment and in each movement. The fact that I’m no longer afraid of it makes me realise that I’ve really grown as a dancer over the past six years. That makes *Vertiginous* very special to me!”

—
Victor Caixeta (principal dancer)

Victor Caixeta - rehearsal *The Vertiginous Thrill of Exactitude*

PAS/PARTS 2018

Pas/Parts 2018 is the first of two ballets on this Forsythe programme that were originally created for the Ballet de l'Opéra national de Paris. Unsure about the work after the initial performances in 1999, Forsythe put the ballet aside for 17 years only to revive a significantly altered version in a staging for San Francisco Ballet in 2016. Still convinced that work on the difficult score was needed, he consequently produced this iteration of the work for Boston Ballet in 2018.

Pas/Parts 2018 is episodic in structure and each of the nineteen scenes follow each other with mostly abrupt breaks between them. What choreographically binds the work are the thematic threads that weave through the dramatically different musical episodes – the most recognizable of which are the pulsing but static group tableaux of a very formal nature. While these tableaux involve few spacial reconfigurations, the contrapuntal density of arm details gives the structures a baroque feel. That reflection on one hand, on a courtly, stately manner of conduct and the sometimes reckless, impulsive choreographic reactions to Thom Willems coolly chaotic score on the other, lends the work an unpredictable, yet distinctly historical atmosphere.

Anna Tsygankova: "It takes absolute mind concentration to get this choreography in your body. Just learning the steps was a real tour de force. We were bombarded by so much information in the first rehearsals, added to which Forsythe has such a totally unique, special movement style. Once you've got the hang of all that, then you have to find the right phrasing of the steps in the music. Whereas that music – or rather soundscape – was a totally alien world to me at the beginning. How was I supposed to find rhythm and timing in music like that? But the more I listened to it, the more I enjoyed it."

Young Gyu Choi: "Musically speaking, Forsythe's works are always a challenge. In addition, you need a clean, cast-iron technique to dance *Pas/Parts*, although you need to find a freedom within that technique. And that's exactly what makes it so difficult: you have to be both extremely free and extremely precise at the same time."

Anna: "Once we'd mastered the details of the choreography and the musical phrasing, the répétiteurs told us it was time to take the freedom to put our own personalities into the ballet. So on stage, you have to dare to let go of the great concentration demanded by this work, so that you go into a sort of meditative trance. If you manage to do that, then the complex choreography becomes absolute fun. Young and I each have our own very different roles in the ballet, but actually I'd like to dance all the roles. The boys' solos are really cool as well."

Young: "I'd rather stick to my own solo. I really love this role, and now we're performing the ballet again, I can dance it with even more panache."

—
Principal dancers Anna Tsygankova and Young Gyu Choi talk about *Pas/Parts 2018*

Interview with composer Thom Willems

'EVEN MY DACHSHUNDS BARK ALONG'

Composer Thom Willems worked with William Forsythe for thirty years. In that period, he wrote over sixty works for the choreographer. The secret of their collaboration was, says Willems, mutual respect and understanding. "We always managed to find solutions for each other's ideas." For *Pas/Parts*, one of the three ballets in this Forsythe programme, Willems pulled out all the stops. "I wanted to make twenty totally new 'musics'. The minute one of the sections made the slightest reference to what we already knew, I threw it out straight away."

Gänge. In 1983, that was the first revolutionary work by William Forsythe that Thom Willems saw, performed by Nederlands Dans Theater. Willems says, "Here was someone who clearly showed incredible nerve in tackling boundaries and daring to set new standards. What he did was unprecedented. Spectacular to watch. So I immediately thought 'now there's an interesting man!'"

At the time, Willems (1955, Arnhem) was still studying at the Royal Conservatoire in The Hague: composition with Louis Andriessen and electronic music with Jan Boerman and Dick Raaijmakers, the Dutch pioneers in this field. "Electronic music as we know it today didn't really exist back then. There were no computers or synthesizers as yet. À la Jan Boerman, I was mainly cutting and duplicating tapes. Using the most diverse materials, we created sounds – rhythm was still much less important – and I really loved doing that. More than writing notes."

Deeply impressed by *Gänge*, Willems approached Forsythe, who responded 'very amenably'. "We dived into the studio together and afterwards he said, 'I'll see if I can involve you in one of my next pieces.'" Not much later, Forsythe was appointed artistic director of Ballett Frankfurt, and shortly afterwards Willems got his first commission. "We had to get a production off the ground in three months: *LDC*. Nowadays, I wouldn't dare, but then I had the guts to say 'yes' straight away."

'You could never be lazy'

After having written around sixty compositions for Forsythe, Willems says that 'continually

Thom Willems

having to reinvent yourself' was the biggest challenge of their collaboration, which lasted over thirty years. "Especially in the nineties, things moved fast. In those days, it was premiere after premiere after premiere. It was exhausting, because you had to keep on changing yourself; improving or deteriorating, or whatever. Otherwise, we'd never have stuck it out together so long. Every time, a new constellation or a new concept had to be thought up. Either rhythmical, or just sound, or maybe almost silence. That also made the collaboration so stimulating. You could never be lazy!"

The creative process varied continually as well. Sometimes the dance came first, and sometimes the music, and often the two were created more or less simultaneously. "For *The Second Detail*, for example, Bill (William – ed.) was working in Toronto and I was in the music studio in Frankfurt, and every evening a tape was sent with Lufthansa to be picked up by someone from The National Ballet of Canada. And whenever I'd delivered something, there was immediate contact and Bill said, 'Think about this, or do more of that', or 'fantastic, keep on like that', or 'could I have more of this?'"

There wasn't a great deal of discussion prior to a new creation. "Bill showed me things he was working on, and I let him listen to things I was doing. There certainly weren't any endless conceptual discussions. Often, we just exchanged ideas briefly in the kitchen, or during meals, and then the outlines for a new work would be established in a single evening. One of us said this, and the other said that. In that way, we complemented each other and the ideas and concepts grew, and the process was always remarkably easy." And there was great mutual respect and understanding. "We always managed to find solutions for each other's ideas. I for his choreography, and he for my music. The brain cells got down to work. When I worked with other choreographers, I had to give more explanation, but with him long discussions were unnecessary. You see what someone's doing and you try to understand it, and then you put it into music, or into dance."

Elisabeth Tonev and Daniel Montero Real - rehearsal *Pas/Parts* 2018

In opposition

Pas/Parts was the second big commission Forsythe and Willems received from the prestigious Ballet de l'Opéra national de Paris. "Twelve years before, in 1987, we'd made *In the Middle, Somewhat Elevated* for the company. That piece begins with a loud bang – crash – and then the music goes on for 28 minutes at the same rapid tempo: *shhh shhh shoo, shhh shhh shoo, shhh shhh shoo*. It's the tempo of a really brisk walk, like many of the tempi in Stravinsky's ballets. But as a composer, you keep trying to find oppositions to yourself, of course, so when *Pas/Parts* was commissioned, I thought, 'now let's try to make twenty or thirty "musics" each lasting one to two minutes, which apart from differing widely are all totally unique as well'. That became my task, so if one of the sections made the slightest reference to what we already knew, I threw it out straight away. So musically speaking, *Pas/Parts* is rather peculiar, in a nice sort of way, as it arises from that idea of 'Does it sound familiar? Out with it, don't do it! The way it should be is the way it shouldn't be!'" A second source of inspiration for *Pas/Parts* was the advent of the great, world-famous DJs at the end of the nineties. "Those DJs can do one thing, and that's pinch someone else's sample and repeat it endlessly, stirring the whole thing up into an ecstasy for a pill-swallowing audience. From ecstasy to ecstasy to ecstasy. So my idea was to also work with samples and repeat them on end, but then to see if we could do more with them than just stir up ecstasies."

Unprecedented music

All in all, says Willems, this led to the most curious solutions. "And yes, of course it caused quite a bit of excitement. Even my dachshunds – Blinkie Palermo and Puzzel van Ravensburg – bark along at a certain point. But there's one section I'm personally very fond of: it consists of only extremely low sounds, which was unprecedented music, especially for a theatre like Paris Opera. And as the cherry on top of the cake, *Pas/Parts* then ends with familiar music, namely a cha cha cha. So we land on safe ground after all and everyone can sigh with relief, 'Aha, something we know!'"

As soon as he'd got the collection of 'musics' ready, he went to Paris, where Forsythe was already at work with the dancers. "Then we decided on the order of the fragments on the spot and put the piece together. Based on the dance and the music, you go in search of solutions and a dramaturgy that works: what's the structure of the piece, what's the development, and how does it end, in a way that actually makes sense." For Willems, the magic of *Pas/Parts* lies in the element of surprise, both musically and choreographically speaking. "Bill gave me some nice surprises in a few sections."

Up to here and no further

Pas/Parts, in 1999, was the last big classical production Forsythe created for the time

Young Gyu Choi and Edo Wijnen (in the background) - *The Second Detail* (2012)

being. After that, he started concentrating on experimental, theatrical works, particularly after founding The Forsythe Company in 2005. That also had consequences for Willems' involvement. "Bill went in a different direction, and then you arrive at different musical solutions as well. To save on the costs of a music studio, I also started creating more on the spot and playing live myself, in the studio with the dancers and surrounded by an array of synthesizers. I thought that was great. If there's one thing I enjoy, it's improvising. And of course it worked really well with that adventurous group of dancers."

In 2015, The Forsythe Company ceased to exist. "Bill took a different path, and I took a different path too. It was done. And after years of just working and touring, I really needed a break. Added to that, what else can you invent after sixty or seventy ballets? What new standards can you set and which taboos are still left to break down? When you start something – like the collaboration with Bill – it's a complex tangle. Then you develop and work on the knots, and after thirty years you find you've unravelled it all."

Ravel's Boléro

Willems is now working on his first opera, about the art of painting, which he is composing on commission from a visual artist in Berlin. "That's the next big project, and it's demanding all my attention for the moment. I don't know yet when the premiere will be, but the work already has a title that I really like: *Het gewicht van licht* (The weight of light)."

Something else he's been doing in recent years is studying music again. "Over the past thirty years, I didn't have time for that, but during the corona period I immersed myself in (Maurice – ed.) Ravel, which was a huge revelation. Of course I knew Ravel, but with hindsight I realise my knowledge of his music was superficial. Now I've been able to spend two years priming myself and amusing myself with his scores, his ideas and other people's analyses of his work. Through Ravel, I've gained a better understanding of *l'objet juste* (the sacrosanctity of the melody – ed.)."

Enthusiastically, he talks about an idea he's recently been airing to anyone who'll listen. "Ravel's *Boléro* was the first conceptual composition in music history, and everyone's familiar with it. Seven billion people can hum along to the piece. 22 November 2028 is the centenary of the premiere of *Boléro*. How fitting it would be if every concert hall, opera house and ballet company gave a performance of this 'international anthem' on that day – as a tribute to humanity, and of course because it's sublime music. Nobody is better at musical 'colouring' than Ravel."

Astrid van Leeuwen

Jingjing Mao - rehearsal *Blake Works I*

BLAKE WORKS I

Blake Works I, staged for the Ballet de l'Opéra national de Paris in 2016, was the first work Forsythe had created in the classical idiom after a hiatus from ballet of more than 17 years. The work is not unlike *The Vertiginous Thrill of Exactitude* insofar as it deploys a distinctly historical approach to the genre, versus the analytical approach Forsythe had used in the majority of his ballet oriented oeuvre. *Blake Works I* radiates his affection for the language of ballet, and even revives several iconic fragments from works of the genre's great practitioners that had deeply influenced him during his formative years. The work is grounded in the French school and makes use of many of the demanding intricacies of that particular style.

"*Blake Works I* is a great deal of fun – but you do have to concentrate hard! Lots of the steps are similar, but just that bit different: the same leg with a different arm, or twice to the left and then once to the right. And they're choreographed more to words than to counts, so you have to listen well to the singing and not just blindly rely on a simple four-four time. However, it does allow you to play with the dynamics of your movements, which gives you the freedom – within certain limits – for your own interpretation. *Blake Works I* is a brain-teaser, but a really nice one!"

—
Jan Spunda (grand sujet)

“Right from the start, the rehearsals for *Blake Works I* were great fun! We often dance to classical music, so this swiny pop music makes a welcome change. It’s also interesting to discover how Forsythe experiments with the boundaries of ballet. All his movements seem to seek out a certain limitation and then exceed it. Yet they remain organic, and they feel very logical for your body. It’s really special to be following in the footsteps of the Parisian dancers – particularly as we can add a bit of our own personality to the choreography as well. That really feels like an honour!”

—
Elisabeth Tonev (grand sujet)

Hannah de Klein - rehearsal *Blake Works I*

BIOGRAPHIES

WILLIAM FORSYTHE

Choreography

William Forsythe (1949, New York) has been active in the field of choreography for over 50 years. Raised in New York and initially trained in Florida, Forsythe danced with the Joffrey Ballet and later the Stuttgarter Ballett, where he was appointed Resident Choreographer in 1976. In 1984, he began a 20-year tenure as director of Ballett Frankfurt, where he created groundbreaking choreographies such as *Artifact*, *Impressing the Czar*, *The Loss of Small Detail* and *Decreation*. After the closure of Ballett Frankfurt in 2004, Forsythe established a new, more independent ensemble, The Forsythe Company, which he directed from 2005 to 2015. Works produced by this ensemble include *Three Atmospheric Studies*, *Heterotopia*, *I don't believe in outer space* and *Sider*.

More recently Forsythe has created original works for the Ballet de l'Opéra national de Paris, English National Ballet, Boston Ballet and Sadler's Wells Theatre (London), as well as *The Barre Project (Blake Works II)* created for the digital stage, and most recently *Blake Works V* (2023) for Teatro alla Scala in Milan. Forsythe's deep interest in the fundamental principles of organization of choreography has led him to produce a wide range of projects including installations, films, and educational projects

based on digital technologies, the latter explaining the fundamentals of movement. While his work for the stage resides in the repertoire of companies worldwide, his installations (*Choreographic Objects*) are presented internationally in exhibitions and museums.

Forsythe's work has been shown regularly at the Holland Festival since the 1980s. In 2010, his *Angoloscuro* was performed during the festival and in 2011, his choreographies *The Second Detail* and *Steptext* were part of the Holland Festival programme *Bill & Mr B* of Dutch National Ballet. In 2012, *City of Abstracts*, a choreographic installation, could be seen at Amsterdam Central Station and in the Amsterdam Public Library. Forsythe returned with his own company in 2014 with the Dutch premiere of *The Returns* and in 2019, Dutch National Ballet performed his choreography *Pas/Parts 2018* for the first time.

In *Forsythe*, the company will present the Dutch premiere of *Blake Works I*, which is the eighth work by the choreographer that Dutch National Ballet is including in its repertoire.

FRANZ SCHUBERT

Music *The Vertiginous Thrill of Exactitude*

Franz Schubert (1797-1828) was an Austrian composer of the late classical and early romantic periods. Despite his short life, Schubert left an extensive oeuvre, including more than 600 secular vocal works, seven complete symphonies, operas, stage music and a large amount of piano and chamber music.

Schubert showed unusual gifts for music from an early age. His father gave him his first violin lessons and his older brother gave him piano lessons, but Schubert soon surpassed their skills. In 1821, Schubert was admitted as a performing member to the Gesellschaft der Musikfreunde, making his name among the Viennese bourgeoisie. In March 1828, he gave a concert of his own works, the only time in his career he did so. He died eight months later at the age of 31.

The appreciation of Schubert's music during his lifetime was limited to a relatively small circle of admirers in Vienna, but increased sharply in the decades after his death. Today, Schubert is counted among the greatest composers in the history of Western music.

STEPHEN GALLOWAY

Costume design *The Vertiginous Thrill of Exactitude* and *Pas/Parts 2018*

Stephen Galloway began his ballet training at the age of 13 and left the United States at 17 to join Ballett Frankfurt. The 25 years Galloway spent here with William Forsythe – the company's director at the time – opened many new doors for him. The choreographer noticed that Galloway who had had a passion for fashion since childhood, knew how to design comfortable costumes. Galloway's love of fashion and Forsythe's push eventually manifested itself in costume designs for ballet companies such as the Mariinsky Ballet, American Ballet Theatre, Ballet de l'Opéra national de Paris, Teatro alla Scala and Ballett Frankfurt, where Galloway was appointed Head of Costumes from 2000 to 2004, the year the company ceased to exist.

In addition – while dancing with and designing costumes for Ballett Frankfurt – he worked with designers such as Gianni Versace, Yves Saint Laurent, Gucci and Issey Miyake. Galloway also toured with The Rolling Stones for ten years as 'Creative Movement Director', mainly helping choreograph the moves of lead singer Mick Jagger.

JOSÉ CARLOS BLANCO
Staging *The Vertiginous Thrill of*
Exactitude* and *Blake Works I

José Carlos Blanco studied dance at the Centro de Danza Víctor Ullate. At the age of 16 he joined the Víctor Ullate Ballet, and was promoted to principal dancer at the age of 20. In 2001 he made a move to Compañía Nacional de Danza in Madrid, under the direction of Nacho Duato. Here he worked with renowned choreographers such as Jiří Kylián, Ohad Naharin, Jacopo Godani and Nacho Duato. Later, Blanco joined the junior ensemble and then the main company of Compañía Nacional de Danza as rehearsal director, which was then led by José Carlos Martínez, as rehearsal director.

Today, Blanco is artistic coordinator of the 'Somos Arte' gala in Valencia and is an international freelance teacher. Since 2017 he also works as Juanjo Arqués' assistant and is a rehearsal assistant to Nacho Duato. In 2022, Blanco started to work as stager with William Forsythe.

THOM WILLEMS
Music *Pas/Parts 2018*

Dutch composer Thom Willems (1955, Arnhem) has collaborated with choreographer William Forsythe on over 60 ballet scores. Willems studied composition and electronic music at the Royal Conservatoire in The Hague and started working with Forsythe when the choreographer became director of the Ballett Frankfurt in 1984. Willems' scores are characterised by subtle soundscapes, insistent rhythms and urban sonorities, forming an intrinsic part of the architecture of the ballets.

In 1987 Willems achieved international success with his music for Forsythe's *In the Middle*, *Somewhat Elevated*, commissioned by dance legend Rudolf Nureyev for Ballet de l'Opéra national de Paris. As of today, 66 companies in 25 countries have performed Forsythe/Willems ballets, including Bolshoi Ballet, New York City Ballet, Teatro alla Scala and The Royal Ballet.

Willems' collaborations with Forsythe include *Limb's Theorem*, *The Second Detail*, *The Loss of Small Detail*, *Herman Schmerman*, *Of Any If And*, *Eidos/Telos*, *Pas/Parts* and *One Flat Thing, reproduced*. Willems also created several ballet scores for other choreographers and for television, film and art installations. His music was used by fashion designers as well.

AMY RAYMOND
Staging *Pas/Parts 2018*

Amy Raymond danced professionally as a soloist with Dutch National Ballet and with William Forsythe's Ballett Frankfurt. Over the last 20 years she has worked as freelance choreographer, improvisation teacher and ballet teacher, and as stager for William Forsythe.

Raymond has worked in many professional companies and schools and crosses both the classical and contemporary worlds. These institutions include The Forsythe Company, Ballet de l'Opéra national de Paris, San Francisco Ballet, Tanztheater Wuppertal Pina Bausch, Göteborgs-Operans Danskompani, English National Ballet, Nederlands Dans Theater, Dutch National Ballet, the Dutch National Ballet Academy and Codarts Rotterdam.

Over the past 15 years Raymond has studied with martial arts master Akira Hino and has integrated his unique in-depth knowledge of the body in all aspects of her work.

JAMES BLAKE
Music *Blake Works I*

British James Blake is a multi-award-winning singer-songwriter, multi-instrumentalist and producer of electronic music. Blake produces music of multiple genres, such as electronic, R&B, post-dubstep, pop and experimental. He released his first record in 2009, becoming a Radio 1 favourite. A year later, he released no less than three EPs: his debut EP *The Bells Sketch*, followed by *CMYK* and *Klavierwerke*. In 2011, he gained critical praise for his debut album *James Blake*. He went on to be awarded the Mercury Prize and international attention with his album *Overgrown* in 2013. His third and fourth albums, *The Colour in Anything* and *Assume Form*, also received massive traction and positive reviews, with his fourth album entering him onto the US Billboard 200 at number 21.

James Blake has also gained popularity through his various collaborations with famous artists, including Bon Iver, Kendrick Lamar, Beyoncé, Travis Scott, André 3000 and more. He received a total of five Grammy Award nominations – being awarded with the Grammy Award for Best New Artist in 2014 – and three Brit Award nominations in 2011, 2012 and 2014.

DOROTHEE MERG
Costume design *Blake Works I*

Dorothee Merg was born in Frankfurt, Germany. She started her tailoring apprenticeship in 1985, and after successfully completing the apprenticeship in 1988, she started her career creating work for film and television. Soon after, in 1989, she joined Ballett Frankfurt, led by William Forsythe.

In 2005, Merg joined The Forsythe Company as Head of Costumes. During that time she created the designs for several of William Forsythe's works. She has also designed costumes for numerous independent ballet and theatre projects. Today, she is working for the Dresden Frankfurt Dance Company, the successor to The Forsythe Company.

TANJA RÜHL
Lighting design *Blake Works I*

German Tanja Rühl is a freelance lighting designer and lighting supervisor. After completing her theatrical engineering apprenticeship at the Frankfurt Opera House with distinction, Rühl joined Ballett Frankfurt, under the artistic direction of William Forsythe, in 2002 as assistant to the lighting supervisor. Three years later she was appointed lighting supervisor herself with the newly founded Forsythe Company. In 2006, Rühl completed her master of theatrical engineering, majoring in lighting.

Being a member of Forsythe Productions, Rühl acts as technical and design consultant, collaborating with ballet and dance companies in matters of Forsythe license works. She is also still working with Forsythe on the lighting designs of his new works and recreations of his existing repertoire. Productions she has created the original design for have been performed internationally at various renowned theatres. Since 2014, Rühl is also working full time as freelance lighting designer, collaborating with choreographers, companies and artists throughout the world.

Apart from her work in theatres, Rühl is teaching lighting design and technical theatre workshops at universities in Frankfurt and Dresden.

STEFANIE ARNDT
Staging *Blake Works I*

Stefanie Arndt received her education at the School of the Hamburg Ballett. In 1983, she won the Prix de Lausanne and joined the company of the Hamburg Ballett, under the direction of John Neumeier. She became principal dancer and danced numerous leading roles in the classical repertoire as well as in the contemporary repertoire. She worked with many leading choreographers and several roles were created with and for her. Her work as a dancer has been awarded many times, including the Wilhelm Oberdörfer Prize.

Arndt joined Ballett Frankfurt as a principal dancer in 1994 and collaborated and worked closely with William Forsythe, dancing in all his major works. Since 2002, she is assisting William Forsythe and stages his work at ballet companies all over the world.

Arndt is a regular guest ballet master with the Semperoper Ballett in Dresden and is working internationally as teacher and coach as well. She also has been assisting David Dawson and Jacopo Godani with several creations.

AYMAN HARPER
Staging *Blake Works I*

Ayman Harper is a stager, choreographer and educator committed to the performing and visual arts community. Born in Houston, Texas, Harper received his education at High School for the Performing & Visual Arts, The Royal Academy of Fine Arts, and The Houston Ballet Academy. As a former dancer and choreographer for Hubbard Street Dance Chicago, Nederlands Dans Theater (NDT 2), Ballett Frankfurt and The Forsythe Company, he has collaborated with and performed works by some of his field's most influential artists. In the past 25 years he has performed in over 20 countries and taught at companies and universities across five continents.

Beyond the scope of dance, his tapping has been featured on the musical track *You* from the album *The Marriage of True Minds* by electronic music duo Matmos. Harper also collaborated with other artists to direct and create a parade for Paris' *Nuit Blanche Festival* and has been commissioned to create an installation at the Saturn V rocket in front of Johnson Space Center's Houston.

MATTHEW ROWE Conductor

Matthew Rowe is Music Director of Dutch National Ballet and Principal Conductor of the Dutch Ballet Orchestra. He made his debut with Dutch National Ballet in 2004 and was appointed to the dual position in 2013. Rowe is praised internationally and is much sought-after as a guest conductor across the world. He is exceptionally versatile with a wide repertoire and stands out in the conducting world for his skill and experience with complex collaborative productions.

Noteworthy ballet productions with Dutch National Ballet have included Christopher Wheeldon's *Cinderella*, Alexei Ratmansky's *Firebird*, and world premieres of Shen Wei's *Sacre du Printemps*, Ted Brandsen's *Mata Hari*, David Dawson's *Requiem* and Annabelle Lopez Ochoa's *Frida*. His extensive repertoire embraces the work of many renowned choreographers – including numerous works of Hans van Manen, George Balanchine, Wayne McGregor and Krzysztof Pastor.

Rowe also has a longstanding association with Nederlands Dans Theater, where he has collaborated with many contemporary choreographers including Jiří Kylián, León Lightfoot, and Crystal Pite. He is a regular guest conductor with many international dance companies, including San Francisco Ballet, Stuttgarter Ballet, Birmingham Royal Ballet, the Royal Swedish Ballet, Finnish National Ballet, Polish National Ballet and the Royal Danish Ballet.

FOLLOW US ONLINE

 [hetnationaleballet](#)
[denationaleopera](#)
[nationaleoperaballet](#)

 [@nationaleoperaballet](#)

 [Nationale Opera & Ballet](#)

 [Nationale Opera & Ballet](#)

 [@DutchNatBallet](#)
[@DutchNatOpera](#)

Visit our online platform at operaballet.nl/en/online/95/104 for:

- ▶ streams (online performances)
- ▶ in-depth articles
- ▶ behind-the-scenes-videos
- ▶ online ballet lessons
- ▶ dance video's

438.129 FOLLOWERS IN TOTAL

dancers: Catarina Pires, Guillermo Torrijos - photo: Altin Kaffira

Junior

Company

The Junior Company bridges the gap between training and professional practice, and gives talented young dancers the opportunity to prepare for a professional career.

ING is the proud main sponsor
of the Junior Company of Dutch National Ballet

TABLEAU DE LA TROUPE

PRINCIPAL DANCERS

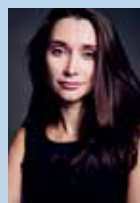
QIAN LIU - Principal dancer

Qian Liu (Henan, China) studied at the Liaoning Ballet Dance School in Shenyang. She has won several major awards, including first prizes at various important dance competitions in Asia. The leading dance magazine *Dance Europe* included her in its Critics' Choice of 2019, in the category 'Outstanding performance by a female dancer'. In October 2020, the magazine nominated her for its Dancer of the Year Award. Qian started her career with Dutch National Ballet in 2012 as a member of the corps de ballet. One year later, she was first promoted to coryphée and later in the year to soloist. In 2016, she was promoted to principal dancer.

MAIA MAKHATELI - Principal dancer

Maia Makhateli (Tbilisi, Georgia) started her dance training at the Choreographic Institute of Chabukiani in her place of birth and continued her studies at the Sun Valley Ballet School in Idaho, after which she danced with Colorado Ballet for four years. In 2006, she made the move to Birmingham Royal Ballet in 2006 and in 2007, she was accepted at Dutch National Ballet as a grand sujet in 2007, where she was promoted to soloist in 2009 and one year later to principal dancer. Maia is an internationally sought-after guest principal and has won several awards, including the Dancer of the Year Award of the leading dance magazine *Dance Europe* in 2020.

ANNA OL - Principal dancer

Anna Ol (Krasnoyarsk, Russia) joined Dutch National Ballet as a principal in 2015. She began her ballet training in Krasnoyarsk at the age of ten and joined the Siberian State Ballet in 2003, where she immediately made her debut as Aurora in *The Sleeping Beauty*. Since then, she has danced with various companies, including the State Opera of Tatarstan, the Mikhailovsky Theatre in St Petersburg and the Stanislavsky and Nemirovich-Dantshenko Academic Music Theatre in Moscow. She has also performed at various international ballet galas as a guest soloist. In 2018, Anna was named 'Best dancer of the year' in the British Critics' Choice.

RIHO SAKAMOTO - Principal dancer

Riho Sakamoto (Osaka, Japan) started amateur ballet classes at the age of four. After a few years of classes in Japan, Riho moved to Washington DC at the age of ten to continue her training at the Kirov Academy of Ballet. In 2010, she won the gold medal at the finals of the Youth America Grand Prix in New York and in 2014, Riho was admitted to Dutch National Ballet's Junior Company. Just one year later, she joined Dutch National Ballet, in the rank of élève. After that she was promoted every year, becoming a principal in 2021 after her debut as Clara in *The Nutcracker and the Mouse King*.

OLGA SMIRNOVA - Principal dancer

Olga Smirnova trained at the Vaganova Academy in her hometown: St Petersburg. In 2011, immediately after her graduation, she joined the Bolshoi Ballet, in the rank of soloist and was promoted to the rank of prima ballerina in 2016. Olga has guested with ballet companies across the globe and has received numerous important dance awards, including the Dancer of the Year Award from Positano Premia la Danza – Léonide Massine in Italy in 2014 and the Benois de la Danse award in the category Best Female Dancer in 2013. In 2022, Olga left the Bolshoi Ballet to join Dutch National Ballet. In that same year, *Dance Europe* named her 'Dancer of the Year'.

ANNA TSYGANKOVA - Principal dancer

Anna Tsygankova (Novosibirsk, Russia) trained at the ballet academy in Novosibirsk and the Académie de Danse Classique Princesse Grace in Monte Carlo. Before coming to the Netherlands in 2007, she had been a soloist with the Bolshoi Ballet in Moscow, the Hungarian National Ballet and the Vienna State Opera Ballet. Anna is in great demand as a guest principal at dance galas abroad, and has won a great many prizes. In 2017, the British dance magazine *Dance Europe* named her 'Best Dancer of the year' and in 2019 and 2020 she was mentioned again in the magazine's annual Critics' Choice, this time in the category 'Outstanding performance by a female dancer'.

JESSICA XUAN - Principal dancer

The Chinese dancer Jessica Xuan (Beijing) trained at Canada's National Ballet School in Toronto and at the Dutch National Ballet Academy in Amsterdam. In 2013, she was part of the first generation of Dutch National Ballet's Junior Company. In 2014, she joined Dutch National Ballet in the rank of élève, becoming a member of the corps de ballet one year later. She was promoted to coryphée in 2016, to grand sujet in 2018 and to soloist in 2019. In 2020, immediately following her first performance of the title role in *Giselle*, Ted Brandsen promoted her to the rank of principal dancer. Jessica won the famous International Ballet Competition in Varna, Bulgaria, in 2018.

CONSTANTINE ALLEN - Principal dancer

Constantine Allen (Indianapolis, USA) studied at the Pacific Ballet Academy in Honolulu and at Ballet Hawaii. In 2007, he won the bronze medal at the Youth American Grand Prix finals in New York and a scholarship to study at the Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010, he continued his studies at the John Cranko Schule in Stuttgart. In 2012 he joined the corps the ballet of the Stuttgart Ballet, where he was promoted to soloist six months later and to principal dancer in 2014. In 2017, he switched to Les Grands Ballets des Canadiens and in 2018 he joined Dutch National Ballet as a principal dancer, where he dances all leading roles in the repertoire.

VICTOR CAIXETA - Principal dancer

Victor Caixeta (Uberlândia, Brazil) trained as a dancer at the Staatliche Ballettschule Berlin. After graduating in 2017, he joined the Mariinsky Ballet in St. Petersburg, where he was promoted to the rank of soloist in 2019. He joined Dutch National Ballet in that same rank in March 2022, where his promotion to principal dancer followed in April 2023. Victor has several awards to his name, including the third prize at the thirteenth International Ballet Competition in Moscow (2017), the first prize in the category Classical Dance at the Tanzolymp in Berlin (2017) and the first prize at the European Ballet Grand Prix in Vienna (2017).

YOUNG GYU CHOI - Principal dancer

The South Korean dancer Young Gyu Choi joined Dutch National Ballet in 2011 as a corps de ballet dancer. In 2013, he was first promoted to coryphée and later on to soloist. In 2016, after his debut as the prince in *The Nutcracker and the Mouse King*, he was promoted to principal dancer. Young studied at the National Institute for the Gifted in Arts and the Sun Hwa Arts School in Korea and the Tanz Akademie in Zurich. He has received an impressive number of awards such as the Swan for 'Most impressive dance performance' for his role in Toer van Schayk's *7th Symphony*.

JAKOB FEYFERLIK - Principal dancer

After appearances as a guest principal – at the annual gala and in the role of the prince in *The Nutcracker and the Mouse King* – Jakob Feyferlik (Vienna, Austria) joined Dutch National Ballet as a principal dancer in 2020. Jakob trained as a dancer at the ballet department of the Vienna Conservatory and at the ballet school of the Wiener Staatsoper. In 2013, he joined the Wiener Staatsballett, where in 2016 he was – very exceptionally – promoted from the corps de ballet to the rank of soloist. In 2019, he was promoted to principal dancer. Jakob has been the recipient of a number of awards, including the prize of the 'Balletclub' of the Wiener Staatsoper und Volksoper (2016).

ARTUR SHESTERIKOV - Principal dancer

Artur Shesterikov (Perm, Rusland) trained in his hometown Perm at the State Ballet School. He began his professional career with the Tchaikovsky Perm State Opera and Ballet Theatre and joined Dutch National Ballet in 2007. Artur started out in the corps de ballet, but was rapidly promoted to coryphée. He became a soloist in 2010 and a principal dancer two years later, immediately after a touring performance of *Swan Lake*. In 2016, he received the Alexandra Radius Prize and in 2017, 2019 and 2020, the magazine Dance Europe mentioned him in its Critics' Choice, in the category 'Outstanding performance by a male dancer'.

JAMES STOUT - Principal dancer

The Canadian-British dancer James Stout (Calgary) got interested in dance through his parents' Argentinian tango dance club. At the age of thirteen, he went to The School of Alberta Ballet – "because they needed boys". Later on, James trained with the Goh Ballet Academy in Vancouver and his final year of training he spent at The Royal Ballet School in London. In 2007, James joined Dutch National Ballet, where he was promoted to soloist in 2012 and to principal in 2018, immediately after his performance of the role of Tristan in David Dawson's *Tristan + Isolde*. James succeeded in reaching the finals of ballet competitions in Varna, Hong Kong and Beijing.

SEMYON VELICHKO - Principal dancer

Russian dancer Semyon Velichko trained locally at the Novosibirsk Ballet College and went on to dance with the Novosibirsk Academic Opera and Ballet Theatre, before joining the Stanislavsky and Nemirovich-Dantshenko Academic Music Theatre in Moscow in 2011. In 2015, he made the move to Dutch National Ballet, where he started as a soloist and got promoted to principal after his striking debut as Count Albrecht in *Giselle* in 2020. Semyon has performed multiple leading roles and performed at various international ballet galas as a guest soloist. He was awarded a bronze medal at the Rieti International Ballet Competition in Italy.

SOLOISTS

NAIRA AGVANEAN - Soloist

Naira Agvanean was born in Armenia, but started her ballet education at the Moldovan National Ballet College in Moldova. Ze participated in the Youth American Grand Prix in New York and won third prize at the OTR Contest in Wenen. In 2004, she continued her studies at the Munich Ballet Academy for Performing Arts. After her graduation in 2008, she joined Dutch National Ballet as an aspirant. After that, Naira was promoted to élève (2009), corps de ballet dancer (2010), coryphée (2012) and grand sujet (2014). In 2022, after dancing a role in Toer van Schayk's *7th Symphony*, she was promoted to soloist.

MARIA CHUGAI - Soloist

Maria Chugai (Donetsk, Ukraine) started with ballet at the age of five and was accepted at the Vaganova Academy in St Petersburg when she was 13 years old. After graduating with honours, she was offered a contract at the Mariinsky Ballet, where she danced various solo roles and was promoted to coryphée in her second season. She also won second prize at the Vaganova-Prix Ballet Competition in 2006. In 2009, Maria joined Dutch National Ballet. She was promoted to grand sujet in 2014 and to soloist in 2022.

FLOOR EIMERS - Soloist

Floor Eimers (Nijmegen) trained as a dancer with the Royal Conservatoire in The Hague and joined Dutch National Ballet as an aspirant in 2012. In the years after that, she went through the ranks of élève, corps de ballet and coryphée, becoming a grand sujet in 2017. In 2019, she was promoted to the rank of soloist. Floor has been the recipient of a number of awards, including the Incentive Award from Stichting Dansersfonds '79 in 2015 and the Alexandra Radius Prize in 2021. In 2020, the British magazine Dance Europe mentioned Floor in the category 'Outstanding performance by a female dancer'.

SUZANNA KAIC - Soloist

Suzanna Kaic (Charkov, Ukraine) started her ballet education at the Ballet Academy of Charkov. When she was 16 years old, she was accepted at the conservatory of Vienna. 18 months later, she joined Ballett am Rhein Düsseldorf Duisburg, where she was first promoted to soloist and later, in 2007, to principal dancer. In 2009, Suzanna joined Dutch National Ballet in the rank of grand sujet. In 2012, she was promoted to the rank of soloist. Suzanna has won various international dance awards, including first prize during the Serge Lifar International Ballet Competition in Kiev and second prize during the Premio Roma Danza.

SALOME LEVERASHVILI - Soloist

Salome Leverashvili (Tbilisi, Georgia) studied at the State Ballet School in Tbilisi, where she danced her first solo role at the age of 14. Through the mediation of Maia Makhately, principal with Dutch National Ballet, she was accepted for Dutch National Ballet's Junior Company in 2016, in the final year of her training. She transferred to the main company in 2017, in the rank of élève, and received promotion in each subsequent year. In 2021, she was promoted to the rank of soloist, at the age of 23. Salome won several awards, including a gold medal at Rigars-Pavasaris competition and, in 2022, the Alexandra Radius Prize.

JINGJING MAO - Soloist

Chinese Jingjing Mao started her studies at the Beijing Dance Academy. When she attended a gala in Monaco with her school, Ted Brandsen saw her dancing a variation and offered her a position with Dutch National Ballet. She joined the company as an aspirant and then moved through all ranks. In 2022, she was promoted to soloist. Jingjing won several awards including the first prize in the Tao Li Bei Dance Competition in Beijing and the excellence prize at the Youth America Grand Prix in New York.

NINA TONOLI - Soloist

Nina Tonoli (Ghent, Belgium) studied at the Royal Ballet School in Antwerp and The Royal Ballet School in London. In 2013, she joined the Wiener Staatsballett, as a corps de ballet dancer. Only one year later, she was promoted to demi soloist, followed by her promotion to soloist in 2016. She joined Dutch National Ballet in 2019, in the rank of soloist. Nina has won various prizes, including second prize and the 'special prize' at the Chasson d'Or competition (2009), the British Ballet Association Award (2011) and, on graduating from The Royal Ballet School, an Award of Excellence (2013).

YUANYUAN ZHANG - Soloist

Yuanyuan Zhang (Shanghai, China) started her ballet training at the age of nine, going on to study at the Shanghai Theatre Academy when she was sixteen. In 2014, she joined Dutch National Ballet's Junior Company. Just one year later, she transferred to Dutch National Ballet, starting out as an élève, with subsequent promotions each year: to member of the corps de ballet (2016), coryphée (2017), grand sujet (2018) and soloist (2019). Yuanyuan has won several major awards. In 2014, she won gold at the Cape Town International Ballet Competition and in the same year she was awarded first prize at the Star of East China competition.

MARTIN TEN KORTENAAR - Soloist

Martin ten Kortenaar (Canada) studied at Canada's National Ballet School in Toronto, after which he joined The National Ballet of Canada in the rank of élève. He won various awards, including the Peter Dwyer Award (2012), the Glenn Gilmour Award (2012) and the Hnatyshyn Developing Artist's Grant (2013). In 2014, he joined Dutch National Ballet's Junior Company. He transferred to the corps de ballet of the main company one year later, and was later promoted to coryphée (2016), grand sujet (2017) and soloist (2019). In 2016, Ernst Meisner created the duet *Merge* for him and former principal dancer Igone de Jongh. Martin has since danced various leading roles.

JOSEPH MASSARELLI - Soloist

Joseph Massarelli (Illinois, United States) graduated from The Chicago Academy for the Arts in 2014. After his qualification for the Youth America Grand Prix, he continued his studies at the Dutch National Ballet Academy in Amsterdam, in the summer course and, later, as a guest student. He joined Dutch National Ballet's Junior Company in 2015 and transferred to the main company one year later, where he was promoted to coryphée in 2017 and to grand sujet in 2019. In 2022, following the premiere of *Dawson* – in which he danced David Dawson's *The Four Seasons* and the world premiere of his *Legacy Variations* – Joseph was promoted to soloist.

GIORGI POTSKHISHVILI - Soloist

Giorgi Potskhishvili (Tbilisi, Georgia) successfully auditioned for the Dutch National Ballet Academy in 2018 and joined Dutch National Ballet's Junior Company in 2020, making the transition to Dutch National Ballet after just one year. Joining the company as an élève in 2021, he was promoted to coryphée in 2022, and to grand sujet in May of the same year. In April 2022, Giorgi danced his first leading role as Abd al-Rahman in *Raymonda*. In April 2023, he was promoted to the rank of soloist, immediately after his debut performance in the role of Prince Siegfried in *Swan Lake*.

TIMOTHY VAN POUCKE - Soloist

Timothy van Poucke (Woerden) studied at the Dutch National Ballet Academy. He was accepted at the Junior Company of Dutch National Ballet in 2016, and transferred after only a year to the main company, in the rank of élève. In the following years, he received promotion in each subsequent year. After his striking performances in Wubkje Kuindersma's *Echoes of Tomorrow* and Hans van Manen's *Sarcasmen*, artistic director Ted Brandsen promoted him to the rank of soloist in 2021, at the age of 23. Timothy received the Incentive Award from Stichting Dansersfonds '79 in 2017 and the Alexandra Radius Prize in 2018.

EDO WIJNEN - Soloist

At the age of ten, Edo Wijnen (Deurne, Belgium) auditioned for the Royal Ballet School in Antwerp, and was accepted. Following his training, he joined Dutch National Ballet as an aspirant in 2010. He was quickly promoted to the corps de ballet and then to coryphée, grand sujet and, in 2015, to soloist. Edo has won a number of major prizes, including the Prix de Lausanne (2009) and the Youth America Grand Prix (2010). In 2017, he was nominated for the Dutch Swan Award for 'Most impressive dance performance' for his role in *Citizen Nowhere* by David Dawson. In 2019, he won the Alexandra Radius Prize.

SHO YAMADA - Soloist

Sho Yamada (Ibaraki, Japan) studied at the Princess Grace Academy in Monte Carlo. In 2017, he was named a 'New name to watch' in the Critics' Choice section of the British magazine *Dance Europe*. In 2019, the magazine mentioned him in the category 'Outstanding performance by a male dancer'. Sho joined Dutch National Ballet's Junior Company in 2013. One year later, he made the transition to Dutch National Ballet in the rank of élève. In the following years, he became a member of the corps de ballet, a coryphée and, in 2018, a grand sujet. After dancing various solo roles, he was promoted to soloist in 2019.

GRANDS SUJETS

Erica Horwood

Chloë Réveillon

Elisabeth Tonev

Connie Vowles

Daniel Montero
Real

Daniel Silva

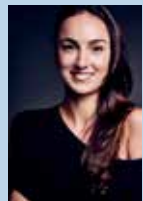

Sem Sjouke

Jan Spunda

CORYPHÉES

Luiza Bertho

Nancy Burer

Khayla
Fitzpatrick

Kira Hilli

Hannah de Klein

Wendeline
Wijkstra

Nathan Brhane

Rémy Catalan

Davi Ramos

Conor Walmsley

CORPS DE BALLET

Liza Gorbachova

Beatriz Kuperus

Arianna Maldini

Emma Mardegan

Inés Marroquín

Alexandria Marx

Sebia Plantefève-
Castruck

Sandra Quintyn

Laura Rosillo

Yvonne
SlingerlandAntonina
Tchirpanlieva

Claire Tjoe-Fat

Lore Zonderman

Sander Baaij

Dingkai Bai

Bela Erlandson

Leo Hepler

Pascal Johnson

Manu Kumar

Giovanni Princic

Fabio Rinieri

Dustin True

Rafael Valdez

ÉLÈVES

Katherine
Bamford

Mila Caviglia

Catarina Pires

Isaac Mueller

Guillermo Torrijos

Koyo Yamamoto

JUNIOR COMPANY

SECOND YEAR

Lily Carbone

Victoria
Glazunova

Nicola Jones

Polina
Loshchylina

Kate Myklukha

Louisella Vogt

Luca Abdel-Nour

Gabriel Rajah

Sven de Wilde

FIRST YEAR

Poppi Eccleston

Skya Powney

Carolina
Ribaldone

Bo-Ann Zehi

Robin Park

Soshi Suzuki

Francesco
VenturiVincent Fell
(intern)

WE CELEBRATE

DUTCH NATIONAL BALLET

The past decades have seen Dutch National Ballet evolve into a leading ballet company that ranks among the top 10 most prestigious ballet companies in the world. With 76 dancers – including 17 dancers from the Junior Company – Dutch National Ballet is the largest ballet company in the Netherlands.

Since its foundation, it has been under the leadership of Sonia Gaskell (1961-1969), Rudi van Dantzig and Robert Kaesen (1969-1971), Rudi van Dantzig (1971-1991) and Wayne Eagling (1991-2003). Ted Brandsen has been the company's artistic director since 2003.

The company presents some 130 performances annually, both at home and abroad. When performing at home, Dutch National Ballet generally dances to music played by the Ballet Orchestra. The company has a rich and varied repertoire that includes full-length classical ballets, reinterpretations of classics, interesting 20th century works – primarily pieces by George Balanchine, Rudi van Dantzig and Toer van Schayk – as well as contemporary pieces by leading choreographers such as Hans van Manen, David Dawson, William Forsythe, Krzysztof Pastor, Alexei Ratmansky and Christopher Wheeldon.

TED BRANDSEN
Director Dutch National Ballet

Ted Brandsen (Kortzenhoef, 1959) was a dancer at Dutch National Ballet from 1981 to 1991. After that, he stopped dancing to focus more on choreography and created several pieces for various international dance companies and festivals. As artistic director of West Australian Ballet, he created a great many ballets, including *Carmen* (2000, Australian Dance Award) and *Pulcinella* (2001).

In 2002, he returned to Dutch National Ballet – initially as assistant artistic director – before becoming artistic director in 2003. Since then, he has created a plethora of works such as *Body* (2004), *Rai* (2011), *Classical Symphony* (2020) and the full-length productions *Coppelia* (2008) and *Mata Hari* (2016).

Brandsen's works have been added to the repertoire of many international companies. Just last month, the Polish National Ballet premiered his new creation *Eroica Variations* in the successful programme *Beethoven and the Dutch School*.

Moreover, Brandsen is a much sought-after judge for various leading dance competitions.

In October 2019, the Mayor of Amsterdam Femke Halsema presented artistic director Ted Brandsen with the Amsterdam Prize for Art, in the category 'Proven Quality', and in June 2022 he was appointed Knight in the Order of the Dutch Lion.

DUTCH BALLET ORCHESTRA

Dutch Ballet Orchestra's mission is 'to inspire movement in dance'. Since its inception in 1965, it has been the proud musical partner of Dutch National Ballet and Nederlands Dans Theater. With each performance, it seeks to create synergy between music and dance, ensuring the audience has a magical experience. Led by chief conductor Matthew Rowe, Dutch Ballet Orchestra is the leading orchestra for dance in the Netherlands. Its repertoire is very diverse, ranging from traditional ballet to modern dance. It is also involved in many activities that promote music education and talent development. But, the orchestra does not just accompany Dutch National Ballet and Nederlands Dans Theater on stage, it also has a long-standing history of performing in innovative and award-winning family programmes. For instance, *Creatures* (in collaboration with ISH) won the international Young Audiences Music Award, while the production *Hansel and Gretel* (in collaboration with Orkater) received various musical awards. In these productions, the musicians play from memory – without a conductor and in costume – so that they are an integral part of the performance. In 2022, this format was revived with *Beauty and the Beast*.

TRUMPET PLAYER ERWIN TER BOGT

"The piece of music by Schubert to which *The Vertiginous Thrill of Exactitude* is danced is very special. It's a part of the last score the composer wrote before he died, yet it's so energetic and it's bursting with the joy of life. Wonderful! That's one of the reasons it's fantastic to be able to play this piece."

DUTCH BALLET ORCHESTRA

First violin

Hebe Mensinga,
concert master
Kotaro Ishikawa
Suzanne Huynen
Robert Cekov
Jan Eelco Prins
Tinta Schmidt von Altenstadt
Majda Varga-Beijer
Lev Adamov
Karen Segal
Arwen Terlouw
Inger van Vliet
Francesco Vulcano

Second violin

Arnieke Ehrlich
Radka Dijkstra-Dohnalová
Yumi Goto
Willy Ebbens
Christiane Belt
Sandra van Eggelen-Karres
Dick de Graaff
Marijke van Kooten
Marina Meerson
Irene Nas

Viola

Arwen Salama-van der Burg
Maria Ferschtman
Joël Waterman
Eduard Ataev
Bas Egberts
Dirk Feller
Ingerid Waleson
Karen de Wit

Cello

Artur Trajko
Lies Schrier
Willemieck Tavenier
Ketevan Roinishvili
Magrita Rondeel
Emma Warmelink

Contrabass

Jean-Paul Everts
Lucía Mateo Calvo
Annelies Hemmes
Jaap Branderhorst
Louis van der Mespel

Flute

Carla Meijers
Marie-Cécile de Wit

Oboe

Juan Esteban
Mendoza Bisogni
Juan Pedro Martínez

Clarinet

Ina Hesse
Joris Wiener

Bassoon

Janet Morgan
Maud van Daal

Horn

Ward Assmann
Christiaan Beumer

Trumpet

Erwin ter Bogt
Erik Torrenga

Trombone

Bram Peeters
Wilco Kamminga
Marijn Migchielsen

Timpani

Peter de Vries

General director

Piet van Gennip

Chief conductor

Matthew Rowe

Head of operations and planning

Inken Wemheuer

HR- and office manager

Katharina Schönberg

Music librarian

Nienke de Boer

Assistant music librarian

Ruben Sanderse

Orchestra manager

David Eijlander

Assistant orchestra managers

Diederik Meijnckens

Jack van Heugten

Administrator

Jean Paul du Marchie

hetballetorkest.nl

Supervisory board

Marianne Heeremans,
chair

Fleur Reestman

Michel van Honk

Rutger van Boxtel

Sander Bersee

DIRECTORS AND ARTISTIC STAFF

Artistic director
Ted Brandsen

General director
Stijn Schoonderwoerd

Resident choreographer
Hans van Manen

Associate artist
David Dawson

Associate artistic director
Rachel Beaujean

Music director/ chief conductor
Matthew Rowe

Artistic coordinator Junior Company
Ernst Meisner

Young Creative Associate
Wubkje Kuindersma

Young Creative Associate
Milena Sidorova

Young Creative Associate
Sedrig Verwoert

Ballet master
Charlotte Chapellier

Ballet master
Guillaume Graffin

Ballet master
Alan Land

Choreologist/ repetitor
Sandrine Leroy

Ballet master
Larissa Lezhnina

Ballet master
Judy Maelor Thomas

Ballet master
Jozef Varga

Ballet master Junior Company
Caroline Sayo Iura

Senior ballet teacher
Rinat Gizatulin

Senior pianist
Olga Khoziainova

Pianist
Elena Kim

Pianist
Ryoko Kondo

Pianist
Paul Lewis

Pianist
Mikhail Murach

Pianist
Viktoriya Ryapolova

Guest teachers
Jean-Guillaume Bart, Julio Bocca, Felipe Diaz, Olga Evreinoff, Michele Jimenez, David Makhateli, Aymeric Mosselmans, Ugo Ranieri, Raffaella Renzi, Christiana Stefanou, Grigori Tchitcherine

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET HELPS REFUGEE ARTISTS

WE NEED YOUR SUPPORT!

Dutch National Opera & Ballet offers dancers and singers affected by the war in Ukraine 'artistic asylum'. We've opened our doors to refugee artists who've been forced by circumstances to give up practising their art in their home country. On 1 April 2022, we created six extra spots for dancers and six extra spots for singers in our ballet and opera companies. We're delighted to be able to serve as a safe haven for these artists, to allow them to continue their training and development, and to offer them a perspective for the future. The cost associated with accommodating these artists comes on top of our current budget. That's why we're urgently seeking extra financial support. Please help us help these refugee artists. By contributing to this initiative, you'll be giving us the means to make them fully fledged members of our companies, so that they can continue living their dream.

Maksym Nazarenko

Victoria Glazunova

Kate Myklukha

Polina Loshchylina

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET FUND

IBAN NL20 ABNA 0540179523 including 'NO&B helpt vluchtelingen'
Please go to www.operaballet.nl/en/helptvluchtelingen or contact us via steun@operaballet.nl.

Scan the QR code to
make a donation

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET

Business manager

Heleen ten Heggeler

Head Planning and Production

Lydia Buisman

Head Costume Department

Oliver Haller

Production administrators

Sterre Haverkamp

Donald van der Zwan

Personal assistant to director

Mumtaz Pang Atjok

Artistic logistics coordinator

Wiard Havenaar

Assistant artistic staff

Tara Richard

External contacts coordinator

Louise Vine

Coordinator tableau affairs and assistant Junior Company

Samira Ouazine

Associate on research & development

Peggy Olislaegers

Health Team

Head of Health Team

Rutger Klauwers

Physiotherapists / manual therapists

Laura Hillenius

Maarten Groothuis

Masseurs

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Coordinator Health Team

Marleen Grol

Pilates teacher

Leila Kester

Supervisory board

Louise Fresco,

chair

Else Bos

Rochdi Darrazi

Bernard Focroulle

Sadik Harchaoui

Robert Swaak

Tjark Tjin-A-Tsoi

Paul Waarts

Directors

General director

Stijn Schoonderwoerd

Director Dutch National Ballet

Ted Brandsen

Director Dutch National Opera

Sophie de Lint

Director Technical and Production departments

Bob Brandsen

Director Finance

Miek de Ruijter

DUTCH NATIONAL BALLET WOULD LIKE TO THANK

FOR PROVIDING GRANTS

**Gemeente
Amsterdam**

MAIN SPONSOR OF DUTCH NATIONAL
OPERA & BALLET

HOUTHOFF

PARTNER DUTCH NATIONAL OPERA &
BALLET

FONDS 21

PRIVATE DONORS

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET FUND
Friends and members of the Giving Circles of
Dutch National Ballet, Patrons and Young Patrons
of Dutch National Opera & Ballet

NO&B BUSINESS LOUNGE MEMBERS

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche
Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V.,
Endymion Amsterdam, Commenda Family Office,
Rodriguez B.V., McKinsey & Company, Höcker
Advocaten, 1nergiek, Netvlies (part of 4NG),
Odgers Berndtson, QA Consulting, Optimix
Vermogensbeheer

PARTNERS

Matrix Fitness, BOOZTR

This production is part of the

HOLLAND FESTIVAL

SUPPORT DUTCH NATIONAL BALLET

Contributions from Dutch National Ballet
Friends ensure we are able to create new
productions, costumes and sets, and
help our dancers develop and evolve in
their career. This is why our Friends are
given certain benefits and advantages.
For instance, they have insider access to
training sessions, master classes and ballet
excursions. They also receive a magazine
three times a year, featuring background
information on the dancers and our
company.

How to support Dutch National Ballet?

- Become a Friend for € 50 a year
- Become a Family Friend member for
€ 80 a year
- Become a Gold Friend member for
€ 200 a year* to gain even more benefits
- Join our Giving Circles starting at
€ 1000 a year*
- If you are between the ages of 24 and 40,
become a Young Patron
- Leave Dutch National Ballet a gift in
your will

For more information:

Nadja van Deursen
T 020 551 8218

E balletvrienden@operaballet.nl
operaballet.nl/steunballet

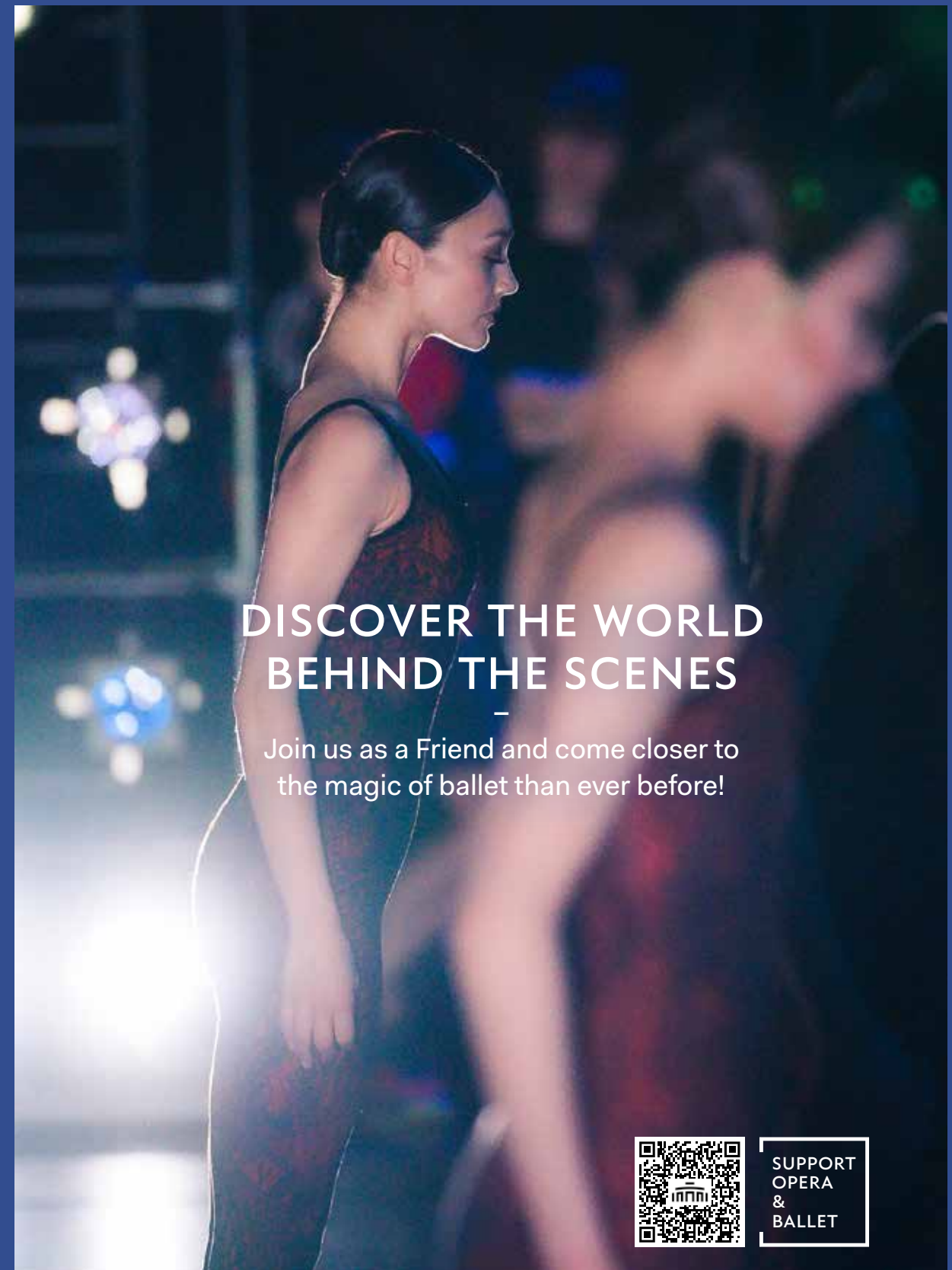
Dutch National Opera & Ballet Fund

Bank account number:

NL20 ABNA 0540179523,

Please remember to include 'Donation
Dutch National Ballet' in the description

* These donations entitle you to tax benefits,
meaning you can claim back more than half
of your donation from the tax authorities.

DISCOVER THE WORLD BEHIND THE SCENES

Join us as a Friend and come closer to
the magic of ballet than ever before!

SUPPORT
OPERA
&
BALLET

COLOFON | COLOPHON

Uitgever | Publisher

Nationale Opera & Ballet, Amsterdam |
 Dutch National Opera & Ballet, Amsterdam
 Ted Brandsen (directeur Het Nationale Ballet |
 director Dutch National Ballet)

Stijn Schoonderwoerd (algemeen directeur |
 general director)

**Samenstelling, redactie en teksten |
 Compilation, editing and texts**

Astrid van Leeuwen, Lune Visser, Rosalie Overing,
 Meren Rutten, Nathaniel Miller, Roslyn Sulcas

Vertaling | Translation

Susan Pond

Productie | Production

Saskia van Dongen

Grafisch ontwerp | Graphic Design

Lesley Moore

Opmaak | Lay out

Bibi de Bruijn

Fotografie | Photography

Laura Cnossen - Milagro Elstak - Sebastien
 Galtier - Erwin Olaf - Leonie van Someren (por-
 tretfoto's Het Nationale Ballet | portraits Dutch
 National Ballet), Hans Gerritsen - Angela Sterling
 - Altin Kaftira (scènefoto's | scene photography),
 Altin Kaftira (repetitiefoto's | rehearsal photo-
 graphy), Oliver Look (portret | portrait David
 Dawson), Christopher Parsons (portret | portrait
 James Blake), Jussi Puikkonen (p. 54, 114),
 Marta Syrko (cover: dansers | dancers Floor
 Eimers en | and Constantine Allen), p. 123, 124),

Druk | Print

Tuijtel, Hardinxveld Giessendam

© Copyright 2023

Nationale Opera & Ballet | Dutch National Opera
 & Ballet, Waterlooplein 22, 1011 PG Amsterdam

Rechthebbenden die menen aan deze uitgave
 aanspraken te kunnen ontlenen, wordt verzocht
 contact op te nemen met de uitgever. Niets uit
 deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of
 openbaar gemaakt door middel van druk, foto-
 kopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook,
 zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.
 Rightsholders who believe they can derive rights
 from this publication are requested to contact
 the publisher. No part of this publication may be
 reproduced and/or made public by means of
 printing, photocopying, microfilm or in any other
 way without the prior permission of the publisher.

operaballet.nl

HET NATIONALE BALLET

16 t/m 30 september 2023

operaballet.nl

FOUR TEMPERAMENTS

Balanchine / Van Manen / Brandsen / Arqués

meer info

DE
NATIONALE
OPERA

6 t/m 27 september 2023

operaballet.nl

Kurt Weill

AUFSTIEG UND FALL DER STADT MAHAGONNY

—
Van consumptieparadijs
naar hel op aarde

meer info

NATIONALE OPERA & BALLET

Hoofdsponsor
Nationale Opera & Ballet

HOUTHOFF

Nederlands
Philharmonisch
Orkest

FOTO: MARTA SYRKO

